

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Peněžité sankce uložené Státní zemědělskou a
potravinářskou inspekcí za správní delikty spáchané ze
strany výrobců a dovozců tabákových výrobků od
počátku pandemie COVID – 19**

Bc. Martina Šetinová

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Martina Šetinová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Peněžité sankce uložené Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí za správní delikty spáchané ze strany výrobců a dovozců tabákových výrobků od počátku pandemie COVID – 19

Název anglicky

Financial Sanctions imposed by the Czech Agriculture and Food Inspection Authority for administrative offences committed by manufactures and importers of tobacco products since the beginning of the COVID – 19 pandemic

Cíle práce

Cílem práce je posouzení efektivity činnosti Státní zemědělské a potravinářské inspekce v rámci kontroly výrobců a dovozců tabákových výrobků. Práce je zaměřena na posouzení efektivity peněžitých sankcí uložených dovozcům a výrobcům tabákových výrobků ve správním řízení za naplnění skutkové podstaty přestupků vymezených v zákoně č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, od počátku pandemie COVID – 19. Cílem práce je zhodnocení, zda současná právní úprava pro ukládání sankcí za dotčené správní delikty naplňuje svůj účel ochrany společnosti proti společensky škodlivým protiprávním činům. V případě zjištěných nedostatků bude navržen efektivnější postup.

Metodika

- shromáždění a prostudování pramenů a literatury pro zpracování zadané práce s využitím metody excerptace
- rozřídění dle předem stanovených klíčových znaků a provedení obsahové analýzy právních textů jednotlivých částí
- získání podkladů pro analytickou část práce – konzultace s odborníky, statistická data
- vyhodnocení získaných dat metodou syntézy pro zpracování aplikační části práce
- sumarizace výsledků, vlastní zjištění
- vyhodnocení, diskuze a závěr s využitím metody komparace teoretické a aplikační části práce

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Státní zemědělská a potravinářská inspekce, dovozci tabákových výrobků, výrobci tabákových výrobků, správní řízení, správní právo trestní, přestupky, přestupkové řízení

Doporučené zdroje informací

BOHADLO, D., POTĚŠIL, L., POTMĚŠIL, J. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xiv, 206 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-413-1.

BOHADLO, D. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2018. xxi, 674 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-052-6.

FIALA, Z. Správní řád: praktický komentář. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2020. xviii, 865 stran. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-797-6.

GRYGAR, T. Specifika řízení o přestupku právnické osoby. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2020. xii, 156 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-783-5.

JEMELKA, L. Zákon o kontrole: komentář. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2021. xxiv, 341 stran. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-840-5.

KUBÁNEK, V. Tabák a tabákové výrobky: (historie, pěstování, zpracování, legislativa). V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2009. 160 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-898-1.

POTĚŠIL, L. Správní řád: komentář. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. xxv, 890 stran. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-804-7.

STRAKOŠ, J., KROUPOVÁ, P. Základy správního trestání. 3. rozšířené a doplněné vydání. Praha: Institut pro veřejnou správu, 2019. 124 stran. Skripta. Ediční řada: fialová. ISBN 978-80-86976-54-9.

VENCLÍKOVÁ, J. Komentovaný zákon č. 146/2002 Sb. o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů. 1. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2003. 42 s. Potravinářské informace; č. 2/2003. ISBN 80-7271-134-2.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Bc. Veronika Dodamgoda Arachchige, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 7. 6. 2022

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Peněžité sankce uložené Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí za správní delikty spáchané ze strany výrobců a dovozců tabákových výrobků od počátku pandemie COVID-19" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2023

Bc. Martina Šetinová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Bc. Veronice Dodamgoda Arachchige, Ph.D., za konzultace, cenné rady a připomínky.

Peněžité sankce uložené Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí za správní delikty spáchané ze strany výrobců a dovozců tabákových výrobků od počátku pandemie COVID-19

Abstrakt

Diplomová práce ve svém úvodu představuje obecnou právní úpravu správního, přestupkového práva a kontrolní činnosti správních orgánů. Následně se věnuje tabáku, jeho historii a vlivu na život člověka a zkráceně shrnuje průběh epidemie COVID. Vlastní práce se zabývá výzkumem, kdy autorka podrobněji analyzuje data z let 2019–2022 poskytující informace o kontrolní činnosti Státní zemědělské a potravinářské inspekce v souvislosti s tabákem a tabákovými výrobky. Výzkum se opírá o data poskytnutá z informačního systému Státní zemědělské a potravinářské inspekce. Na jejich základě jsou diskutovány aspekty kontrolní činnosti a hodnocení její efektivity v obecné rovině a v souvislosti s epidemií COVID. Stejně tak jsou probrány uložené peněžité sankce z hlediska zjištěných skutkových podstat spáchaných přestupků s následným zhodnocením stávající právní úpravy pro ukládání sankcí za přestupky.

Klíčová slova: přestupky, přestupkové řízení, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, dovozci tabákových výrobků, výrobci tabákových výrobků, správní řízení, správní právo trestní

Financial Sanctions imposed by the Czech Agriculture and Food Inspection Authority for administrative offences committed by manufactures and importers of tobacco products since the beginning of the COVID – 19 pandemic

Abstract

The diploma thesis presents the general legal regulation of administrative law, misdemeanour law and control activities of administrative authorities. It then discusses tobacco, its history and impact on human life and briefly summarises the course of the COVID epidemic. Own part of thesis deals with research, where the author analyses in detail the data from 2019 - 2022 providing information on the control activities of the Czech Agricultural and Food Inspection Authority in relation to tobacco and tobacco products. The research is based on data provided by the Information system of the Czech Agricultural and Food Inspection Authority. On this basis, aspects of the inspection activity and evaluation of its effectiveness in general and in the context of the COVID epidemic are discussed. Similarly, the financial sanctions imposed are discussed in terms of the facts of the offences committed, followed by an assessment of the existing legislation on the imposition of sanctions for offences.

Keywords: Czech Agriculture and Food Inspection Authority, importers of tobacco products, manufacturers of tobacco products, administrative proceedings, administrative criminal proceedings, offences, offence proceedings

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika.....	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Kontrolní řád	16
3.1.1 Úkony předcházející kontrole	17
3.1.2 Průběh kontroly	18
3.1.3 Ukončení kontroly.....	22
3.2 Správní řízení	23
3.2.1 Základní zásady správního řízení.....	23
3.2.2 Průběh správního řízení	24
3.2.3 Exekuční řízení	28
3.3 Přestupkové řízení	29
3.3.1 Odpovědnost za přestupky	30
3.3.1.1 Odpovědnost fyzických osob.....	30
3.3.1.2 Odpovědnost právnických osob §20.....	31
3.3.1.3 Odpovědnost podnikajících fyzických osob §22.....	32
3.3.2 Správní tresty	32
3.3.3 Řízení o přestupcích.....	33
3.4 Zákon č.110/1997 o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících	37
3.4.1 Vymezení základních pojmů.....	38
3.4.2 Tabák a tabákové výrobky z pohledu zákona	39
3.4.3 Přestupky dle zákona č. 110/1997 Sb.	40
3.5 Tabák a jeho vliv na člověka.....	41
3.6 Pandemie COVID-19	46
4 Vlastní práce	49
4.1 SZPI jako orgán výkonu státní správy	49
4.1.1 Historie.....	49
4.1.2 Organizační struktura.....	52
4.1.3 Kompetence SZPI	52
4.2 Přestupky dle zákona č. 110/1997 Sb.....	57
4.2.1 Přestupky dle §17c odst. 1	57
4.2.2 Přestupky dle §17c odst. 2	57
4.2.3 Přestupky dle §17c odst. 3	58

4.2.4	Přestupky dle §17d odst. 2.....	59
4.2.5	Přestupky dle §17d odst. 3.....	59
4.2.6	Přestupky dle §17d odst. 4.....	59
4.2.7	Přestupky dle §17d odst. 5.....	60
4.2.8	Přestupky dle §17d odst. 6.....	60
5	Výsledky a diskuse	61
5.1	Kontrolní činnost SZPI	61
5.1.1	Peněžité sankce uložené v roce 2019.....	64
5.1.2	Peněžité sankce uložené v roce 2020.....	66
5.1.3	Peněžité sankce uložené v roce 2021.....	69
5.1.4	Peněžité sankce uložené v roce 2022.....	78
5.2	Analýza uložených peněžitých plnění.....	84
6	Závěr.....	88
7	Seznam použitých zdrojů	90
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	92
8.1	Seznam obrázků	Chyba! Záložka není definována.
8.2	Seznam tabulek	92
8.3	Seznam grafů.....	92
8.4	Seznam použitých zkratk.....	92
Přílohy	Chyba! Záložka není definována.	

1 Úvod

Tabák a tabákové výrobky jsou v současné době velmi lukrativním obchodním artiklem. Uvádí se, že v celém světě kouří až 1,3 miliardy osob. V ČR se počet kuřáků pohybuje okolo 2 300 000 (což tvoří cca 26% populace starší 18let). Alarmující je fakt, že téměř 250 000 kuřáků jsou děti a mladiství.¹

V ČR podléhá tabák a tabákové výrobky poměrně vysokému zdanění. V první řadě je vyžadována platba spotřební daně a dále také daň z přidané hodnoty. V souhrnu činí daně u krabičky cigaret až 85% ceny, což z nich (vzhledem ke vysoké spotřebě tabákových výrobků) činí nezanedbatelnou část státního rozpočtu.

Cílem dovozců, výrobců a prodejců bude snaha o snížení nákladů a dalších plateb na minimum, aby naopak jejich výnosy vzrůstaly. Během „cesty“, kterou tabák musí urazit od pěstitele ke konečnému spotřebiteli, je mnoho možností, kde může dojít k nedodržení platných předpisů či postupů. Jen namátkou lze zmínit použití zakázaných látek při pěstování, nesplnění hygienických podmínek při dovozu či zpracování nebo prodej „na černo“ – bez platných kolků. V ČR byla zákonem č. 146/2022 Sb. o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů jako kontrolní orgán pro tabák a tabákové výrobky ustanovena Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI). Kontrolní činností, testováním odebraných vzorků a ukládáním postihů při zjištění porušování předpisů má snahu zabránit tomu, aby se do oběhu dostal tabák nebo výrobky nesplňující kritéria určená platnými legislativními předpisy.

V prosinci 2019 byl v čínském městě Wu-chan poprvé zaznamenán virus SARS-CoV-2. V lednu 2020 bylo Světovou zdravotnickou organizací oznámení propuknutí globální zdravotní nouze. Dne 1.března 2020 byly na území ČR potvrzeny první případy onemocnění COVID-19, jenž bylo vyvoláno virem SARS-CoV-2² což znamenalo počátek dvouletého období během, kterého bylo zavedeno mnoho opatření, kterými byla ovlivněna činnost SZPI, stejně jako možnosti dovozců i prodejců.

V teoretické části bude diplomová práce zaměřena na vymezení pojmů kontrolního řádu a správního řízení, na vymezení přestupkového práva, vymezení základních pojmů odpovědnosti za přestupek a řízení o přestupku. Další část práce se bude zabývat právní úpravou vztahující se k problematice tabákových výrobků, a to konkrétně zákonem

¹ www.anamneza.cz

² <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvrzene-pripady-nakazy-koronavirem/>

č. 110/1997 sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen z.č. 110/1997 Sb.“), se zaměřením na skutkové podstaty přestupků souvisejících s dovozem, výrobou, prodejem tabáku a tabákových výrobků, jenž jsou projednávány SZPI. Dále budou v teoretické části práce blíže specifikována opatření Vlády ČR, jež byla vydána v souvislosti s vyhlášením pandemie onemocnění COVID – 19, neboť mnohá z nich mohla mít vliv na kontrolní činnost a následné přestupkové řízení.

V praktické části práce bude nejprve charakterizována Státní zemědělská a potravinářská inspekce, jakožto orgán státního dozoru, včetně průřezu historií a uvedením základních kompetencí. Dále bude provedeno srovnání kontrolní činnosti před a během pandemie COVID – 19 se zaměřením na průběh kontroly. Na základě získaných dat bude provedena analýza počtu provedených kontrol. Dále bude provedena analýza zjištěných porušení právních předpisů. Nejprve budou přestupky blíže specifikovány a následně budou analyzovány dle skutkových podstat, dle způsobů vyřízení přestupků správním orgánem a dle uložených správních trestů. Přestupky budou zkoumány i z hlediska pachatelů těchto přestupků, u kterých bude blíže zkoumáno, zda je porušení předpisů opakované či zda se jedná cílené porušení či porušení z nedbalosti. Na základě získaných dat bude závěrem provedeno srovnání počtu provedených kontrol a srovnání počtu a druhu přestupků spáchaných v letech 2019, 2020, 2021 a 2022 dle jednotlivých skutkových podstat. Následně bude posouzeno, zda bylo množství provedených kontrol a porušení právních předpisů ovlivněno propuknutím pandemie COVID – 19. Bude provedeno zhodnocení efektivity vydaných opatření. V případě zjištěných nedostatků budou navržena možná vylepšení, která by mohla vést ke zefektivnění provádění kontrol či předcházení porušování platné legislativy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je posouzení efektivity činnosti Státní zemědělské a potravinářské inspekce v rámci kontroly výrobců a dovozců tabákových výrobků. Práce je zaměřena na posouzení efektivity peněžitých sankcí uložených dovozcům a výrobcům tabákových výrobků ve správním řízení za naplnění skutkové podstaty přestupků vymezených v zákoně č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, od počátku pandemie COVID – 19. Cílem práce je zhodnocení, zda současná právní úprava pro ukládání sankcí za dotčené správní delikty naplňuje svůj účel ochrany společnosti proti společensky škodlivým protiprávním činům. V případě zjištěných nedostatků bude navržen efektivnější postup.

2.2 Metodika

Práce je rozčleněna na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část práce se v první části zabývá obecnou právní úpravou kontrolní činnosti orgánů veřejné správy, správního a přestupkového práva. Druhá část se pak podrobněji zabývá tabákem a tabákovými výrobky a také je v ní popsán vývoj epidemie nemoci COVID-19 a její vliv na život lidí. Teoretická východiska jsou sestavena na podkladě studia příslušných právních předpisů, odborné literatury a dalších materiálů, jež se týkaly daného tématu.

Praktická část práce analyzuje data týkající se kontrol provedených Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí a peněžitých sankcí uložených na základě provedených kontrol v období 2019-2022. V souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, byla získána veškerá statistická data z Informačního systému SZPI. Kritériem pro výběr poskytnutých dat bylo provedení kontroly ve sledovaném období a zároveň zjištění porušení povinností vyplývajících z právních předpisů týkající se tabáku a tabákových výrobků.

Získaná data jsou v práci prezentována prostřednictvím komentovaných tabulek a grafů. Metodou syntézy jsou výstupy autorem diskutovány, a to s ohledem na cíl této práce, tedy na zhodnocení efektivity provedených kontrol, na zhodnocení efektivity uložených peněžitých sankcí a posouzení dostatečnosti současné právní úpravy pro kontrolní činnost a povinnosti výrobců a dovozců tabáku a tabákových výrobků. Autor rovněž navrhuje možnosti řešení zjištěných nedostatků a možnou úpravu právních předpisů.

Autor se zároveň v rámci hodnocení zamýšlí na vlivem opatření zavedených v souvislosti s epidemií COVID- 19 na činnost správních orgánů

3 Teoretická východiska

3.1 Kontrolní řád

Kontrola je obecně definována jako správní činnost, při které kontrolní orgán (vykonavatel veřejné moci) pozoruje chování kontrolovaných osob (sobě nepodřízených subjektů) a porovnává je s chováním v souladu s právem. Cílem kontroly je zjištění, zda kontrolovaná osoba v určitém čase dodržovala či porušovala zákonné povinnosti. Při zjištění rozdílu mezi skutečným a právem vyžadovaným chováním, provede kontrolní orgán nápravné nebo sankční prostředky. Kontroly rozdělujeme na „vnější“, tedy kontrolu právnických a fyzických osob mimo veřejnou správu a „vnitřní“, tedy kontrolu výkonu samostatné působnosti obcí a krajů a zájmové a profesní samosprávy.

V České republice upravuje postupy kontrolních orgánů při vykonávání zákonném vymezené kontrolní činnosti zákon č. 255/2012 Sb. o kontrole (kontrolní řád). Kontrola je zde definována jako výkon veřejné moci působnosti v oblasti veřejné správy. Zákon o kontrole je obecným procesním předpisem. Při provádění kontrol je nutné akceptovat obecnou právní zásadu přednosti speciální úpravy před obecnou, z čehož vyplývá následující hierarchie použití právních předpisů: 1. zvláštní zákon, příp. předpis EU, 2. zákon o kontrole, 3. správní řád. Převedením do praxe to znamená, že nejprve je nutno posoudit, zda je kontrolní postup či jeho součást výslovně řešen zvláštním zákonem. V případě, že se zvláštní zákon postupem nezabývá, použije se úprava dle zákona o kontrole. Pokud není problematika řešena ani v jednom z uvedených zákonů, použije se obecná úprava správního řádu.

V platných právních předpisech jsou v souvislosti s kontrolním řádem vymezeny další pojmy jako dozor či dohled (správní dozor, státní dohled), inspekce (specializované kontrolní orgány – státní inspekce), revize, prověrka apod. Pro rozhodnutí, zda má být pro kontrolu použito ustanovení kontrolního řádu, je důležité naplnění pojmových znaků kontroly (zda jde o plnění veřejnoprávních povinností konkrétní osoby) a zda není zvláštním předpisem použití kontrolního řádu upraveno či zcela vyloučeno.

Mezi pojmové znaky kontroly dále patří zahájení z moci úřední, časová ohraničenost (od zahájení po ukončení kontroly), regulace práv a povinností dotčených osob (osob kontrolujících, kontrolovaných a dalších zúčastněných osob), výstup kontroly (protokol s kontrolními zjištěními) a další.

Kontrolními orgány, ve smyslu kontrolního řádu, jsou orgány moci výkonné, orgány územních samosprávních celků, další orgány a dále také fyzické nebo právnické osoby. Kontrolovanými osobami mohou být orgány moci výkonné (kontroly ministerstva vůči podřízenému správnímu orgánu), orgány územních samosprávních celků (kontrola krajského úřadu vůči obecnímu úřadu), právnické osoby zřízené státem nebo územní samosprávním celkem (příspěvkové organizace, státní podniky) a dále také fyzické nebo právnické osoby.³

Kontrola je prováděna kontrolujícím na základě pověření ke kontrole. Kontrolujícím může být jakákoli fyzická osoba, jenž je pověřena kontrolním orgánem k provedení kontroly. Zvláštním zákonem může být stanoven požadavek na odbornou kvalifikaci osoby (nutnost prokázání zvláštní odborné způsobilosti) či povahu právního vztahu osoby ke kontrolnímu orgánu. Pověření ke kontrole je vydáváno vedoucím kontrolního orgánu, příp. osobou k tomu pověřenou. Má formu služebního průkazu (je-li stanoveno zvláštním právním předpisem) či písemného pověření k jednotlivé kontrole.

Kontrola může být prováděna jednotlivým kontrolujícím či kontrolní skupinou. V kontrolní skupině musí být stanoven vedoucí kontrolní skupiny.

Kontroly můžeme členit z hlediska různých kritérií. Mohou být „ohlášené“ a „neohlášené“. Výhodou ohlášených kontrol je možnost domluvy s kontrolovanou osobou na požadované součinnosti, nevýhodou pak možnost zakrytí nedostatků. Výhodou neohlášených kontrol je možnost zjištění skutečného stavu předmětu kontroly, nevýhodou možná nepřítomnost kontrolované osoby a nemožnost získat potřebné doklady. Dále můžeme rozlišovat kontroly na místě (v objektu, na pozemku, v provozu) nebo kontroly na dálku – korespondenční kontroly.

3.1.1 Úkony předcházející kontrole

Kontrolní orgán může před zahájením kontroly provést úkony, o kterých je pořízen záznam. Jedním z prvotních úkonů použitelných k prověření podání je opatření vysvětlení dotčené osoby v souladu s § 137 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, přičemž musí být dodrženo ustanovení, že ověřované skutečnosti nelze zjistit jiným úředním způsobem. Pro zjištění konkrétního stavu místa lze využít terénní šetření bez součinnosti dotčených osob. Součinnost dotčených osob při získávání podkladů je pouze dobrovolná, neboť doposud

³ JELÍNKOVÁ, Jitka. *Kontrolní řád: Správní řád (vybraná ustanovení)*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-456-0.

nedošlo k zahájení kontroly, a nelze ji vymáhat. Na základě provedených šetření získá podklady k posouzení nutnosti zahájení kontroly. Získané záznamy mohou, v případě provádění následné kontroly, sloužit jako další podklady pro kontrolní zjištění.

3.1.2 Průběh kontroly

Kontrola se zahajuje výlučně z moci úřední, a to vykonáním prvního kontrolního úkonu. U předem ohlášených kontrol je kontrolním řádem stanoveno prvotním úkonem doručení oznámení o zahájení kontroly kontrolované osobě. Oznámení musí mít písemnou formu a musí být doručováno v souladu v ustanoveními § 19 a násl. správního řádu. Obsahuje pověření ke kontrole nebo seznam kontrolujících osob. U kontrol předem neohlášených, tedy zahajovaných na místě, je za prvotní úkon kontroly považováno předložení pověření ke kontrole osobě kontrolované nebo povinné osobě, jež se nachází na místě kontroly. Zvláštním zákonem může být specifikován okruh osob nutných pro zahájení kontroly. Pokud je kontrola zahájena bez přítomnosti kontrolované osoby, musí být informována o zahájení kontroly dodatečně.

U některých kontrol je nutné provedení kontrolního úkonu bez předchozího předložení pověření ke kontrole. Jedná se o situace, kdyby se chování kontrolované osoby mohlo zjištěním, že se jedná o kontrolní činnost, změnit a došlo by ke zkrácení výsledků kontroly (např. kontrolní nákupy, opatření vzorků apod.). Po provedení nezbytných úkonů musí dojít k předložení pověření ke kontrole.

Kontrolující orgán má dle zákona o kontrole následující práva:

Má možnost přizvat k dosažení účelu kontroly přizvanou fyzickou osobu (§ 6).

Dle zákona o kontrole se přizvanou osobou myslí osoba, jejíž přítomnost je nutná pro dosažení účelu kontroly. Jedná se zejména o tlumočníky, znalce, představitele samosprávných orgánů, podatele podnětu. Kontrolovaná osoba nemůže bránit účasti přizvané osoby na kontrole, má právo podat námitku o podjatosti v souladu s § 10 odst. 1 písm. b) kontrolního řádu.

Je oprávněn vstupovat do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor. (§ 7)

Výjimku tvoří obydlí, jenž vlastní kontrolovaná osoba. Do takových prostor smí kontrolní orgán vstoupit pouze je-li používáno k podnikání nebo provozování hospodářské činnosti. Kontrolující musí dodržet pravidlo nenásilného vstupu, tzn. není oprávněn přelézat oplocení,

překonat uzamčení či se domáhat vstupu fyzickým násilím. Neumožnění vstupu za účelem kontroly lze postihnout uložením pokuty za nesoučinnost dle § 15 kontrolního řádu.

Je oprávněn požadovat prokázání totožnosti fyzické osoby přítomné na místě kontroly (§ 8 písm. a))

Kontrolující má možnost ověřit postavení osob přítomných na místě, zda se jedná přímo o kontrolovanou osobu, zaměstnance či jinou osobu, jejíž přítomnost může mít vliv na průběh kontroly. Průkazem totožnosti se rozumí doklad, který je veřejnou listinou, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, popřípadě bydliště mimo území České republiky a z něhož je patrná i podoba, popřípadě jiný údaj umožňující správnímu orgánu identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele. (§ 36 odst.4 správního řádu).

Je oprávněn provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, provádět měření, prohlídky a zkoušky (§ 8 písm. b))

Uvedená oprávnění má kontrolující právo uplatnit v případě, že jsou nezbytná pro naplnění účelu kontroly. Velmi často bývají prováděny před prokázáním identity kontrolujícího z důvodu objektivního zjištění.

Odebírání vzorků musí probíhat v souladu s § 11 kontrolního řádu, dle něž má kontrolující osoba povinnost odebrat pouze nezbytné množství vzorku. Je-li to možné je vzorek po provedení kontroly vrácen zpět. Kontrolní řád specifikuje situace, za kterých má kontrolovaná osoba nárok na finanční náhradu a kdy tento nárok nevzniká.

Požaduje poskytnutí podkladů - údajů, dokumentů a jiných věcí se vztahem k předmětu kontroly či kontrolované osobě (§ 8 písm. c))

Jedná se o základní procesní právo kontrolujícího, neboť bez poskytnutých dokladů není možné kontrolu realizovat. Bez předložených dokladů nelze objektivně posoudit skutečný stav věci a zároveň chybí podklady pro kontrolní zjištění. Kontrolující má právo požadovat originály dokumentů, které zajistí pro potřeby kontroly. V souladu s nutností brát ohled na práva dotčených osob, smí originály dokumentů požadovat pouze tehdy, nepostačí-li ověřené kopie. O zajištění dokumentů musí vydat kontrolující potvrzení.

Je oprávněn pořídít obrazové nebo zvukové záznam kontroly (§ 8 písm. d))

V souladu s ustanovením § 88 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník není třeba souhlas dotčených osob k pořízení obrazové nebo zvukové nahrávky, neboť se jedná o úřední účely. Nahrávky získané při provádění kontroly jsou podkladem pro vypracování kontrolního zjištění.

Je oprávněn využívat technické prostředky kontrolované osoby – po předchozí domluvě s kontrolovanou osobou a v nezbytně nutné míře. (§ 8 písm. e))

Kontrolující je oprávněn po předchozí domluvě s kontrolovanou osobou v nezbytně nutné míře použít dostupné technické prostředky. Technickými prostředky jsou míněny zejména kopírky, telefony, počítače a další běžné kancelářské vybavení, ale mohou být využity i přístroje k odebrání vzorků, měřicí přístroje. Kontrolní řád vyžaduje předchozí domluvu, avšak případný nesouhlas kontrolované osoby může být sankcionován pokutou za nesoučinnost dle §15 kontrolního řádu.

Vyžadovat součinnost osob k výkonu kontroly (§ 8 písm. f))

Vzhledem k množství eventualit a možných skutečností, nelze v zákoně konkrétně vymezit veškeré součinnosti nutné k provádění kontrol. Obecně lze říci, že kontrolující má právo požadovat to, co je pro danou kontrolu nezbytně nutné a co lze reálně zajistit.

Kontrolující orgán má dle zákona o kontrole stanoveny základní procesní povinnosti, které mají zajistit správný výkon kontroly, dbát na ochranu práv a oprávněných zájmů kontrolovaných a dotčených osob.

Je povinen zjistit stav v rozsahu nezbytném pro úspěšném provedení kontroly a veškerá kontrolní zjištění doložit podklady.

Tato povinnost je nazývána obecnou zásadou materiální pravdy v podmínkách kontrolní činnosti.⁴ Kontrolní zjištění, včetně všech získaných podkladů, je základem pro vypracování protokolu o kontrole (§ 12 odst. 1 písm. h) kontrolní řád). Námitkou proti protokolu o kontrole (v souladu s § 13 kontrolního řádu) lze napadnout pouze kontrolní zjištění. Navazující správní řízení o uložení opatření či sankce je často podloženo pouze protokolem o kontrole. Z výše uvedeného vyplývá, že provedení pečlivého a kompletního kontrolního šetření, doloženého dostatkem potřebných dokladů, je velmi důležité.

Je povinen brát ohled na práva a zájmy všech zúčastněných osob

Povinnost šetřit práva a oprávněné zájmy dotčených osob pro kontrolujícího znamená, že musí využít všechna svá oprávnění a možnosti, avšak v rozsahu potřebném pro výkon kontroly.

Je povinen předložit pověření ke kontrole

Povinnost předložit pověření ke kontrole souvisí se zahájením kontroly a bylo blíže popsáno v předchozí části práce.

⁴ JELÍNKOVÁ, Jitka. *Kontrolní řád: Správní řád (vybraná ustanovení)*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-456-0.

Je povinen vydat potvrzení o zajištěných originálních dokumentech, a neprodleně je navrátit v případě ukončení nutnosti jejich zadržení.

Kontrolující má právo požadovat a zadržovat dle § 8 písm. c) kontrolního řádu originály dokladů poskytnutých ke kontrole. O jejich zadržení je nutno sepsat potvrzení, které je vydáno kontrolované osobě. Náležitosti potvrzení nejsou v zákoně specifikovány. Po ukončení kontroly nebo pominuli-li důvody pro jejich zadržení, vrátí kontrolující veškeré dokumenty zpět.

Je povinen umožnit účast kontrolované osoby při výkonu kontroly

Jedná se o jednu z nejdůležitějších povinností z hlediska zajištění ochrany práv kontrolované osoby, neboť tato může přímo v průběhu probíhající kontroly hájit svá práva a zároveň je přítomna všem zjištěním, což snižuje možnost pozdějšího odmítání kontrolních zjištění.

Je povinen vyhotovit protokol o kontrole a doručit jeho stejnopis kontrolované osobě

Protokol o kontrole je výstupem kontroly, je povinnou součástí spisu a slouží často jako nejvýznamnější podklad pro případné správní řízení. Náležitosti protokolu o kontrole jsou specifikovány v §12 kontrolního řádu. Kontrolující má povinnost doručit stejnopis kontrolního protokolu kontrolované osobě, zejména z důvodu zachování práva kontrolované osoby podat námitku proti kontrolním zjištěním.

Zákon rovněž stanovuje práva a povinnosti pro kontrolované a povinné osoby. Ve své podstatě odpovídají právům a povinnostem kontrolujícího orgánu.

Má právo požadovat předložení pověření ke kontrole

Právo požadovat pověření ke kontrole či průkazu opravňujícího provádět kontrolní činnost odpovídá povinnosti kontrolního orgánu stanovené § 9 písm. 3 předložit pověření ke kontrole před zahájením kontroly.

Má právo namítat podjatost kontrolující či další osoby

Podjatostí osoby je rozuměna situace, kdy má osoba na výsledku kontroly takový zájem (v souvislosti s jejím vztahem ke kontrolované osobě či předmětu kontroly), že svou přítomností u kontrolních úkonů, by mohla výsledek kontroly (kontrolní zjištění) ovlivnit. Kontrolovaná osoba má právo podat námitku podjatosti, v případě, že se o možných důvodech vyloučení osoby dozví. O námitce podjatosti je rozhodnuto bezodkladně.

Má právo seznámit se s obsahem kontrolního protokolu a podat proti kontrolním zjištěním námitky.

Kontrolující orgán má povinnost seznámit kontrolovanou osobu s obsahem kontrolního protokolu. Kontrolovaná osoba má právo podat proti zjištěním námitky, a to v souladu s § 13 kontrolního řádu.

Je povinna vytvořit podmínky pro výkon kontroly a poskytnout potřebnou součinnost.

Povinnost kontrolované osoby vytvořit podmínky pro výkon kontroly lze nazvat jako aktivní činnost. Patří sem zajištění prostor či technických prostředků pro kontrolující osobu. Dále má povinnost předkládat požadované dokumenty a podklady, umožnit odebrání vzorků či provedení měření.

Je povinna v určené lhůtě podat písemnou zprávu odstranění nedostatků, pokud je o to požádána.

Jedná se o povinnost, která je realizována až po ukončení kontroly. Kontrolující osobě může zajistit zpětnou vazbu potřebnou k dalším úkonům (např. provedení následné kontroly).

3.1.3 Ukončení kontroly

Po provedení nutných kontrolních úkonů má kontrolující povinnost sepsat protokol o kontrole, jehož minimální povinné náležitosti musí být v souladu s § 12 odst. 1 kontrolního řádu. Protokol o kontrole popisuje průběh vykonané kontroly a shrnuje výsledky kontrolních zjištění. Kontrolní zjištění a by měla být v protokolu popsána co nejpřesněji a důkladně, neboť proti kontrolním zjištěním má kontrolovaná osoba právo podat námitku a dále také z důvodu, že protokol o kontrole slouží jako podklad pro správní řízení o uložení sankcí. Námitku lze podat ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení protokolu. Musí být podána písemně se zřejmým označením, jakého kontrolního zjištění se týká a musí řádně odůvodněna. Pokud kontrolující osoba ve lhůtě 7 dnů ode dne doručení námítky podání nevyhoví, je předáno nadřízené osobě kontrolující osoby, Následně musí být ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodnuto – vyhověno, zamítnuto či částečně vyhověno. V případě neodůvodněného podání je námitka zamítnuta. Problematiku námitek řeší § 13 a 14 kontrolního řádu.

Kontrola je ukončena marným uplynutím lhůty pro podání námitek (15 dnů ode dne doručení kontrolního protokolu) či vzdáním se práva podat námitky. V případě podané námítky je kontrola ukončena dne doručení vyřízení námitek kontrolované osobě či dnem, kdy byly námitky předány k vyřízení správnímu orgánu.

3.2 Správní řízení

Správní řízení (nebo také správní proces) je zákonný postup určeného správního orgánu, jehož výsledkem je vydání rozhodnutí. Rozhodnutí se dotýkají práv a povinností jmenovitě určených osob. Na základě vydaného rozhodnutí může dojít k úpravě práv či povinností, a to ve smyslu vytvoření nových, změně či zrušení stávajících práv nebo povinností, nebo také v určení, zda osoba určitá práva či povinnosti má nebo nemá.

V České republice je správní řízení upraveno zákonem č. 500/2004 Sb. správní řád. Správní řád stanovuje obecné postupy správního řízení, které jsou aplikovány, pokud není stanoveno jinak ve zvláštním zákoně.

3.2.1 Základní zásady správního řízení

Správní řád je obecným zákonným ustanovením správního práva. V úvodu zákona jsou definovány základní zásady správního řízení, které mají dopomoci ke správnému výkladu dalších ustanovení a dále dopomáhají definovat základy činností a vymezení povinností správních orgánů provádějící úkony správního řízení

Zásada legality § 2

Správní orgán má povinnost postupovat v souladu se zákony, právními předpisy i mezinárodními smlouvami, pokud jsou součástí právního řádu (dále jen „právní předpis“). Uplatnit svou pravomoc, případně zasáhnout do práv osob, jichž se řízení týká, smí správní orgán rovněž pouze v rozsahu, jenž je mu stanoven právním předpisem. Porušení povinností vyplývajících z právních předpisů má za následek přezkoumání nezákonného rozhodnutí, příp. nahrazení škody.

Zásada ochrany veřejného a jiného obecného zájmu § 2

Rozhodnutí ve správním řízení by mělo být vydáno v souladu s veřejným zájmem, mělo by odpovídat okolnostem řešeného případu, ale zároveň by mělo být bráno v potaz rozhodnutí v obdobných případech, aby nedocházelo ke vzniku nedůvodných rozdílů.

Zásada materiální pravdy § 3

Správní orgán má povinnost zjistit stav věci v rozsahu, který zamezuje vzniku důvodných pochybností. V řízeních zahájených z moci úřední, je správní orgán povinen provést vlastní důkazy a zjištění, není vázán pouze na návrhy účastníků řízení.

Zásada součinnosti správních orgánů s účastníky řízení § 4

Dotčené osoby i potenciální účastníci řízení mají právo, i mimo rámec konkrétního řízení, být poučeny správním orgánem o právních předpisech, aby při jejich neznalosti neutrpěli během správního řízení újmu. Účastník řízení má právo být informován o zahájení řízení s dostatečným předstihem (není-li ohrožen účel řízení) a dále má být informován o celkovém průběhu řízení.

Zásada ochrany práv a zájmů adresátů veřejné správy § 4

Správní orgány jsou povinny chránit práva a právem chráněné zájmy fyzických i právnických osob.

Zásada přednosti smírného řešení § 5

Správní orgán má vždy povinnost, pokud to připouští povaha věci, pokusit se o smírné vyřízení rozporů bránících řádnému projednání věci.

Zásada rychlosti a hospodárnosti § 6

Správní orgán má povinnost provádět řízení bez zbytečných průtahů či zatěžování dotčených osob. Nerespektování této povinnosti lze kvalifikovat jako nesprávný úřední postup.

Zásada rovnosti účastníků řízení § 7

Dotčené osoby vstupující do správního řízení mají v jeho rámci rovná procesní práva a povinnosti. Správní orgán má povinnosti zajistit rovnost dotčených osob v rámci probíhajících řízení.

Zásada dobré správy § 8

Správní orgány mají povinnost dbát na vzájemný soulad v postupech, které souvisí se shodnými právy nebo povinnostmi dotčených osob. Správní orgány mezi sebou mají vzájemně spolupracovat.

3.2.2 Průběh správního řízení

Účastníci správního řízení

Účastníkem správního řízení (dále jen „účastník“) může být jakákoli právnická či fyzická osoba, na kterou se mohou vztahovat práva či povinnosti vyplývající z rozhodnutí vydaného v rámci správního řízení. Správní orgán je rovněž účastníkem řízení.

Dle § 27 správního řádu je v řízení o žádosti účastníkem žadatel nebo další dotčené osoby, jichž se rozhodnutí správního orgánu týká z důvodu společných práv či povinností se žadatelem. V řízení zahájeného z moci úřední jsou účastníky dotčené osoby, kterým bude právo či povinnost rozhodnutím vytvořeno, změněno či zrušeno, případně přiznáno či

odepřeno. Výše uvedené osoby jsou hlavními účastníky. Vedlejšími účastníky jsou další dotčené osoby, pokud jsou jejich práva nebo povinnosti přímo dotčeny rozhodnutím. Účastníky řízení jsou i osoby, stanovené dle zvláštních zákonů.

Zahájení správního řízení

Správní řízení o žádosti je zahájeno dnem, kdy došla žádost (návrh) věcně a místně příslušnému orgánu (§44 správního řádu). Dle § 45 správního řádu musí žádost splňovat veškeré zákonné náležitosti (§37 odst.2 správního řádu), musí být přípustná a musí z ní být patrné co je žadatelem požadováno. Pokud žádost neobsahuje požadované náležitosti, správní orgán vyzve žadatele k nápravě v přiměřeně stanovené lhůtě a poučí jej o následcích neodstranění vad.

Zahájení správního řízení z moci úřední je upraveno § 46 správního řádu. Správní orgán oznámí zahájení řízení účastníkovi ústním prohlášením či doručením oznámení. Oznámení o zahájení může být spojeno s dalším úkonem v řízení. O téže věci lze zahájit řízení pouze u jednoho správního orgánu (§ 48 správního řádu).

Průběh správního řízení

Průběh správního řízení po zahájení je upraven v § 49 a násl. správního řádu. Správní orgán má povinnost zajistit veškeré podklady pro vydání rozhodnutí a ověřit všechny okolnosti důležité pro zákonný průběh správního řízení. Za podklady jsou ve smyslu § 50 správního řádu považovány návrhy či důkazy účastníků, skutečnosti či podklady známé z úřední činnosti správního orgánu či jiného orgánu veřejné moci, a také obecně známé skutečnosti.

Dokazování je zákonem upravený postup správního orgánu, kdy jsou získávány poznatky o skutečnostech sloužících jako podklad pro vydání rozhodnutí, přičemž musí být dodržena zásada materiální pravdy. Dokazování lze rozčlenit do několika fází.

V první fázi jde o vyhledávání a navrhování důkazních prostředků (dále jen „důkaz“). Za důkaz lze považovat veškeré prostředky, které jsou zákonné a lze díky nim ověřit skutečnost týkající se projednávané věci. Důkazy má právo podávat každý účastník řízení, přičemž veškerá podání musí být správním orgánem řádně zaevidována. Správní orgán v rámci svého šetření opatřuje a zajišťuje vlastní důkazy, příp. předvolává svědky, vyžaduje předložení listin a dokumentů apod.

Vlastní dokazování může probíhat při nařízeném ústním jednání (§ 49 správní řád) nebo zápisem do protokolu. Každý účastník řízení má právo se vyjádřit ke všem důkazům, přičemž všechna vyjádření (pozitivní i negativní) musí být řádně a úplně uvedena

v protokolu. Správní orgán následně zhodnotí a posoudí předložené důkazy. Jakou hodnotu či váhu jednotlivým důkazům správní orgán přizná je v jeho kompetenci (zásada volného hodnocení důkazů), avšak v rozhodnutí musí být vždy uvedeno odůvodnění daného posouzení. U některých podkladů může být zákonem stanovena závaznost využití pro správní orgán.

Rozhodnutí

Po provedení dokazování je správní orgán povinen vydat rozhodnutí. Správní rozhodnutí představuje takovou formu právní činnosti orgánů veřejné správy, jež jsou završením procesu autoritativní aplikace práva a jejichž prostřednictvím se projevuje vůle autoritativního subjektu ve vztahu k adresátům jejich veřejně mocenského působení⁵ Rozhodnutí je v zásadě vystaveno v písemné formě. Písemné vyhotovení není nutné, pokud to stanovuje zákon. V takovém případě jsou podstatné části (odůvodnění a poučení o opravném prostředku) pouze vyhlášeny a správní orgán musí do spisu vložit záznam, který obsahuje zbývající části rozhodnutí uvedené v § 67 odst.2 správního řádu.

Náležitosti rozhodnutí jsou popsány v § 67 a dalších správního řádu. Rozhodnutí musí obsahovat tři základní části: výroková část, odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Výroková část a poučení o opravném prostředku jsou obligatorními náležitostmi rozhodnutí.

Od odůvodnění může být v zákonem stanovených případech upuštěno. Jedná se o řízení, kdy správní orgán prvního stupně všem účastníkům v plném rozsahu vyhoví. Výroková část rozhodnutí je nejdůležitější částí správního rozhodnutí, představuje konečné řešení předmětu řízení. Výroková část obsahuje jeden či více výroků. Výrok má být jasný, přesný, srozumitelný a určitý. Správní orgán zde uvede lhůtu ke splnění ukládané povinnosti, příp. jiné potřebné údaje.

Správní orgán uvede v odůvodnění důvody výroku, podklady pro jeho vydání, úvahy využitě při hodnocení, informace o vypořádání návrhů a námitek účastníků řízení.

V závěrečné části rozhodnutí – poučení – musí být uvedeno, zda je možno podat proti rozhodnutí odvolání, jaká je pro tento úkon lhůta, od které dne lhůta běží, ke kterému správnímu orgánu se odvolání podává a který správní orgán o něm rozhoduje. Dále musí poučení obsahovat informaci o případném odkladném účinku odvolání.

⁵ doc. JUDr. PhDr. FIALA, Zdeněk a kol..§ 67 III. Rozhodnutí – jeho definice a pojetí. In: *Správní řád: Praktický komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-11-08]. ASPI_ID KO500_p12004CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN 2336-517X

Pokud vydává správní orgán rozhodnutí v písemné podobě, musí být uvedeny i formální náležitosti (dále jen „náležitosti“) uvedené v § 69 správního řádu. Za náležitosti jsou zákonem považovány: označení „rozhodnutí“ (či jiné označení stanovené zákonem); označení vydávajícího správního orgánu; číslo jednací; datum vyhotovení; otisk úředního razítka; jméno, příjmení, funkci nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby. V případě nedostatku v náležitostech, může být konstatováno, že rozhodnutí trpí vadami, pro které může být shledáno nezákonným či nicotným.

V zákonem stanovených případech rozhoduje správní orgán usnesením (§ 76 správního řádu).

Aby bylo rozhodnutí pro účastníky řízení závazné, kdy dochází k úpravě (vznik, změna či zrušení) jejich práv nebo povinností – musí být pravomocné. Rozhodnutí je pravomocné tehdy, pokud bylo řádně oznámeno a nelze proti němu podat odvolání. Dle § 74 správního řádu je u rozhodnutí stanovena vykonatelnost, a to nabytím právní moci či pozdějším dnem dle výrokové části rozhodnutí. Vykonatelnost rozhodnutí znamená, že je možné vymáhat splnění povinnosti k plnění vyplývající z rozhodnutí formou exekuce (soudní či správní).

Správní orgán rozhodující v posledním stupni, má povinnost vyznačit na písemném vyhotovení rozhodnutí právní moc nebo vykonatelnost rozhodnutí (§ 75 správního řádu).

Opravné prostředky

Pokud není zákonem stanoveno jinak, může účastník, v souladu s § 81 a násl. správního řádu, podat proti rozhodnutí odvolání. Pokud není stanoveno zvláštním zákonem jinak, je lhůta pro podání odvolání je 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí (§ 83 odst.1 správní řád). Není-li stanoveno zvláštním zákonem jinak, má včas podané a přípustné odvolání odkladný účinek (§ 85 odst. 1 správní řád) – u rozhodnutí nenastává právní moc, není vykonatelné a nevyplývají z něj ani jiné právní účinky. Odkladný účinek odvolání může být vyloučen z důvodu naléhavého veřejného zájmu, ohrožení vážnou újmou některého z účastníků či požádá-li o to účastník (tato možnost neplatí, pokud by vznikla újma jinému z účastníků nebo je ohrožen veřejný zájem). Pokud je odkladný účinek vyloučen, musí být stanovisko řádně odůvodněno, přičemž proti tomuto výroku se nelze odvolat.

Odvolání je nutno posuzovat jako úkon účastníka vůči správnímu orgánu, a proto musí splňovat náležitosti podání dle § 37 odst. 2 správního řádu. Musí být označen správní orgán, jemuž je odvolání adresováno a konkretizováno rozhodnutí proti které je odvolání podáno. V odvolání musí být uvedeno – kdo jej činí, čeho se týká a co je navrhováno. Za

dostatečnou identifikaci se u fyzických osob jedná o jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu či doručovací adresu; u právnických osob pak název či obchodní firma, identifikační číslo osoby a adresa sídla či doručovací adresa. Odvolání může být směřováno proti výrokové části či jednotlivému výroku, proti odůvodnění je odvolání nepřipustné. Odvolání musí obsahovat údaje o tom v jakém rozsahu napadá vydané rozhodnutí, v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo (§ 82 odst. 2 správní řád).

Správní orgán vydávající rozhodnutí má povinnost posoudit podané odvolání v celém rozsahu. Pokud odvolání plně vyhoví a nemůže-li být způsobena újma žádnému z účastníků, může napadené rozhodnutí zrušit či změnit (§ 87 správní řád). Pokud správní orgán neshledá zákonný důvod pro zrušení rozhodnutí, předá spis spolu se svým stanoviskem odvolacímu správnímu orgánu (nejblíže nadřízený správní orgán).

Postup odvolacího správního orgánu je upraven v § 89 a násl. správního řádu. Odvolací správní orgán má povinnost přezkoumat, zda bylo provedené řízení v souladu s vydaným rozhodnutím a zda byly dodrženy všechny zákonné povinnosti. Pokud odvolací správní orgán přezkoumáním dojde ke zjištění, že je rozhodnutí nesprávné či není v souladu s právními předpisy je povinen postupovat v souladu s § 90 odst.1 písm. a) až c) správního řádu následovně. Napadené rozhodnutí (nebo jeho část) je zrušeno a řízení zastaveno. Napadené rozhodnutí (nebo jeho část) je zrušeno a věc je vrácena k novému projednání správnímu orgánu, který rozhodnutí vydal. V odůvodnění musí být uveden právní názor, jímž je správní orgán vydávající rozhodnutí v novém projednání věci vázán. Napadené rozhodnutí (nebo jeho část) je změněno. Ke změně rozhodnutí nelze přistoupit, pokud by některému z účastníků, jemuž je rozhodnutím uložena povinnost, hrozila újma z důvodu ztráty možnosti odvolání. Odvolací orgán nemůže rozhodnutí změnit v neprospěch odvolatele. V případě, že odvolací správní orgán neshledá důvod pro výše uvedené postupy, odvolání zamítne a napadené rozhodnutí potvrdí. Proti rozhodnutí odvolacího správního orgánu se nelze odvolat.

3.2.3 Exekuční řízení

Rozhodnutím vydaným správním orgánem ve správním řízení může být účastníku řízení uložena povinnost peněžitého či nepeněžitého plnění. Pokud účastník ve lhůtě stanovené rozhodnutím tuto povinnost dobrovolně nesplní a neučiní ani jiné úkony vůči správnímu orgánu (např. podání opravného prostředku), má exekuční správní orgán právo

splnění povinnosti vymáhat formou exekuce. Exekučním správním orgánem je správní orgán, který je určen správním řádem či jiným zvláštním zákonem (§ 103 odst. 2 správní řád). Provedení exekuce (vydání exekučního příkazu či exekuční výzvy) je podmíněno existencí exekučního titulu. Tím může být vykonatelné rozhodnutí (dle § 74 správního řádu) nebo vykonatelný smír (dle § 141 odst. 8). Možnost domáhat se výkonu exekučního titulu, tedy provedení exekuce, má správní orgán, jenž vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo osoba oprávněná z exekučního titulu (§ 105 správního řádu).

Exekuce dle správního řádu je prováděna dvěma způsoby. Exekucí na peněžitá plnění nebo exekucí na nepeněžitá plnění. Exekuce na peněžitá plnění je upravena zákonem č. 280/2009 Sb. daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. Správní řád řeší věcnou příslušnost správních orgánů – dle § 106 odst. 3 se pro exekuci, vybírání a evidenci peněžitých plnění uplatní postup pro správu daní. Exekučním správním orgánem – obecným správcem daně - je, v souladu s § 8 odst. 2 zákona č. 17/2012 Sb. o Celní správě České republiky cel, celní úřad. Obecní nebo krajský úřad je exekučním správním orgánem v případě, že vydal rozhodnutí v prvním stupni. Obecní či krajský úřad mohou o provedení exekuce požádat místně příslušného obecného správce daně. Exekuce na nepeněžitá plnění je upravena v § 107 a následujících správního řádu. Exekučním správním orgánem je v tomto případě správní orgán, který potvrdil rozhodnutí v posledním stupni a zároveň je orgánem moci výkonné (§ 107 správní řád).

3.3 Přestupkové řízení

Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“) je základní právní normou upravující odpovědnost za přestupky, správní tresty a způsob jejich ukládání a stanovuje postupy při přestupkovém řízení.

Základní pojmy

Přestupek je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestní čin (§ 5).

Pachatelem je osoba, ať už fyzická či právnická, jenž svým jednáním, úmyslným i neúmyslným, spáchá přestupek či se pokusí o jeho spáchání.

Spolupachateli přestupku se stávají dvě nebo více osob, fyzických či právnických, jenž úmyslným společným jednáním spáchají přestupek či se o něj pokusí. Každý spolupachatel odpovídá za přestupek, tak jako by ho spáchal sám (§ 11).

Pokus přestupku (§ 6) je jednáním směřujícím k dokonání přestupku, kdy se osoba dopustila úmyslu přestupek spáchat, avšak bez dokonání přestupku.

Pokračování v přestupku (§ 7) je jednání, které naplňuje skutkovou podstatu stejného přestupku, je spojeno stejným způsobem provedení v blízké časové souvislosti.

O trvající přestupek (§ 8) se jedná v případě vyvolání a udržování protiprávního stavu.

Hromadný přestupek (§ 9) je přestupek, pro jehož vznik je zákonem požadováno více útoků spojených společným cílem.

Opomenutím (§ 10) je považována situace, kdy pachatel opomene konat, ač je k tomu povinen z rozhodnutí či mu je povinnost dána právním předpisem.

3.3.1 Odpovědnost za přestupky

Základy odpovědnosti za přestupek jsou upraveny v § 5 a následujících zákona o odpovědnosti za přestupky.

Fyzická osoba je považována za pachatele

- jestliže spáchala přestupek, či se o něj pokusila
- jestliže užila ke spáchání přestupku jiné fyzické osoby, která není odpovědná za přestupek (nezletilá osoba, osoba nepřičetná či osoba jednající v nutné sebeobraně či krajní nouzi
- jestliže užila právnické osoby, jež není za přestupek odpovědná
- řídila spáchání přestupku (organizátor)
- přiměla jinou osobu spáchat přestupek (návodce)
- umožnila spáchání přestupku (pomocník)

Odpovědnost za přestupek zaniká dle §29 přestupkového zákona uplynutím promlčecí doby; smrtí fyzické osoby; zánikem právnické osoby bez právního nástupce nebo vyhlášením amnestie.

3.3.1.1 Odpovědnost fyzických osob

Pro určení odpovědnosti fyzické osoby, je dle zákona, vyžadováno dokázání zavinění. Dle míry zavinění rozlišuje právní předpis přestupky na přestupky spáchané úmyslně a přestupky spáchané z nedbalosti. O úmyslně spáchaný přestupek hovoříme tehdy, kdy fyzická osoba, věděla, že svým jednáním může ohrozit nebo porušit zákonem chráněný zájem či přímo chtěla svým jednáním zákonem chráněný zájem porušit nebo ohrozit. Fyzická osoba spáchá přestupek z nedbalosti tehdy, pokud neví, že svým jednáním může

ohrozit nebo porušit zákonem chráněný zájem (ač by to vědět mohla a měla) či ví, že svým jednáním zákonem může chráněný zájem porušit nebo ohrozit, avšak spoléhá na to, že se tak nestane.

Právní předpis, při stanovení míry odpovědnosti pachatele, připouští dva druhy omylů. Při posuzování skutkové okolnosti vzniku přestupku připouští omyl skutkový (§16). Pokud pachatel nezná nebo nepředpokládá, že je skutková okolnost znakem přestupku, jedná se o skutkový omyl, a přestupek je považován za spáchaný v nedbalosti. Pokud je právním předpisem posuzována protiprávnost jednání připouští omyl právní (§17). O právní omyl jde tehdy, kdy pachatel neví o protiprávnosti svého jednání a nemohl-li se omylu vyvarovat, nejedná zaviněně. Omylu je možno se vyvarovat, pokud měl pachatel povinnost se seznámit s příslušnou právní úpravou, úředním rozhodnutím, smlouvou či obdobným dokumentem zakládajícím mu povinnost. Pokud lze protiprávnost jednání rozpoznat běžnými znalostmi nemůže se jednat o omyl.

Stanovení míry odpovědnosti za přestupek je rovněž ovlivněno věkem fyzické osoby – pokud je osoba mladší patnácti let, není za přestupek odpovědná (§18). Stejně tak není z přestupku odpovědná fyzická osoba, jenž není, pro duševní poruchu, v době spáchaní přestupku schopna posoudit protiprávnost svého jednání (§19). Na toto ustanovení se nelze odvolávat v případě, že se osoba do stavu, kdy není schopna protiprávnost svého chování posoudit, dostala vlastním přičiněním – užitím alkoholu či jiné návykové nebo psychotropní látky.

3.3.1.2 Odpovědnost právnických osob §20

Právnická osoba je pachatelem přestupku, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a která porušila povinnost uloženou právnické osobě Pachatelem, přestupků se stává i tehdy, pokud užije ke spáchaní přestupku jiné právnické osoby, či fyzické osoby odlišné od osoby, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné. Správní orgán není ze zákona povinen zjišťovat odpovědnost konkrétní fyzické osoby, pokud ke spáchaní přestupku došlo při činnosti právnické osoby. Právnická osoba za přestupek neodpovídá pouze tehdy, pokud prokáže vynaložení úsilí v maximální možné míře, aby zabránila přestupku.

3.3.1.3 Odpovědnost podnikajících fyzických osob §22

Podnikající fyzická osoba je pachatelem, pokud je přestupek spáchán při nebo v souvislosti s jejím podnikáním a pokud došlo k porušení právních povinností uložených této osobě. Pachatel přestupku se stává i tehdy, pokud k naplnění skutkové podstaty přestupku došlo jednáním osoby, jejíž jednání je přičitatelné podnikající fyzické osobě.

3.3.2 Správní tresty

Při určení druhu správního trestu a jeho výměry přihlídnou správní orgány k okolnostem uvedeným v § 37. Výčet okolností je pouze demonstrativní, tudíž není nutné vždy přihlídnout ke všem okolnostem, zejména pokud nemají pro význam posouzení společenské škodlivosti. Správní orgán může přihlídnout i k dalším okolnostem, které mají význam větší a ve výčtu uvedeny nejsou. I v následujících ustanoveních (§38 až 40) vymezující podmínky pro určení povahy a závažnosti přestupku je využit demonstrativní výčet okolností (polehčující, přitěžující). Správní orgán i zde při posuzování přestupku může vzít v úvahu další okolnosti. Při projednání více přestupků spáchaných jedním pachatelem uloží správní orgán trest dle přestupku dle nejzávažnějšího či nejpřísněji trestaného.

V souladu s § 35 lze za přestupek uložit správní trest – napomenutí; pokuta; zákaz činnosti; propadnutí věci nebo náhradní hodnoty a zveřejnění rozhodnutí o přestupku.

Napomenutí (§ 45) lze uložit za jakýkoliv přestupek, pokud to není výslovně zákonem vyloučeno. Správní orgán upozorní pachatele na důsledky protiprávního jednání, jež mu podle zákona hrozí, pokud by se i v budoucnu dopouštěl podobného jednání, zejména ho upozorní na možnost uložení pokuty.

Pokuta (§ 46) lze uložit pouze za přestupek stanovený zvláštním zákonem. Pokud není stanoveno zvláštním zákonem jinak, lze uložit pokutu do výše 1 000 Kč. Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o přestupku nabylo právní moci, pokud správní orgán nebo zvláštní zákon nestanoví lhůtu jinou. Kratší lhůta - patnáctidenní - je stanovena např. u příkazových bloků, neboť se jedná o zkrácenou formu řízení o přestupku, kde pachatel přestupku svým podpisem na bloku stvrdí souhlas s uloženou pokutou i kratší lhůtou k plnění

Zákaz činnosti (§ 47) lze uložit pouze za přestupek dle zvláštního zákona. Není-li stanoveno jinak, lze jej uložit maximálně na 3 roky. Zakázat lze pouze činnost v jejíž souvislosti byl spáchán přestupek. Musí se jednat o činnost, ke které je třeba veřejnoprávního oprávnění

(souhlas, povolení, koncese apod.) nebo kterou pachatel vykonává v pracovním nebo jiném obdobném.

Propadnutí věci nebo náhradní hodnoty (§ 48 a 49) lze uložit za jakýkoliv přestupek, pokud to není výslovně zákonem vyloučeno. Uložení správního trestu propadnutí věci je v určitých zákonech obligatorní, např. přestupek spáchaný držením zbraní. Předmětem může být pouze věc náležející pachateli, a) která byla ke spáchání přestupku užita nebo určena, b) kterou pachatel získal přestupkem nebo jako odměnu za něj, nebo c) kterou pachatel, byť i jen zčásti, nabyt za věc uvedenou pod písmenem b), pokud hodnota věci uvedené pod písmenem b) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná. Propadnutí věci nelze uložit, je-li hodnota věci v nepoměru k povaze přestupku.

Zveřejnění rozhodnutí (§ 50) lze uložit jen právnické a podnikající fyzické osobě. Princip správního trestu spočívá ve zveřejnění výrokové část rozhodnutí na úřední desce správního orgánu po dobu nejméně 15 dnů a nejdéle po dobu 2 měsíců a ve sdělovacím prostředku, který správní orgán určí (např. tisk, televize, rozhlas, Obchodní věstník, internet). Správní orgán stanoví lhůtu, do které musí ke zveřejnění dojít (nesmí být kratší než 2 měsíce a delší než 6 měsíců od právní moci rozhodnutí. Rozhodnutí zveřejněné na úřední desce nesmí obsahovat údaje umožňující identifikaci jiné osoby než pachatele.

3.3.3 Řízení o přestupcích

Řízení o přestupcích je upraveno v části třetí přestupkového zákona.

Příslušnost

Věcná příslušnost (§60) k projednání přestupku je zpravidla stanovena zvláštním zákonem, a to dle skutkové podstaty přestupku. Pokud není věcná příslušnost zákonem upravena, je v souladu s §60 odst.1 příslušným správním orgán obecní úřad obce s rozšířenou působností. K projednání vybraných přestupků dle zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích (proti pořádku ve státní správě spáchaných porušením povinností v nařízení obce či kraje; proti pořádku v územní samosprávě; proti veřejnému pořádku; proti občanskému soužití; proti majetku) je příslušný obecní úřad.

Místní příslušnost (§62) k projednání přestupku je stanovena obvodem, ve kterém se přestupek stal. V případě, že byl přestupek spáchan v cizině, řídí se místní příslušnost dle místa posledního trvalého pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby. Pokud nelze místní příslušnost určit podle předchozích kritérií, použije se k určení místo, kde vyšel přestupek najevo.

Účastníci řízení

Obviněným (§69) se podezřelý z přestupku stává v okamžiku, kdy je vůči němu správním orgánem učiněn první úkon v řízení. Dokud není vyslovena vina pravomocným rozhodnutím, je obviněný považován za nevinného.

Poškozeným (§70) je osoba, které byla spácháním přestupku způsobena škoda nebo se pachatel na její úkor obohatil. Poškozený má nárok na náhradu škody nebo nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Vlastník věci, která může být nebo byla zabrána v řízení o zabránění věci.

Osoba přímo postižená spácháním přestupku není přímým účastníkem řízení, ale zákon jsou jí přiznána některá procesní práva – právo na vyrozumění o zahájení řízení, právo navrhnout důkazy, právo účastnit se jednání atp. Nemá však právo podat odvolání nebo námitku podjatosti.

Postup před zahájením řízení

Ve fázi, která předchází zahájení řízení o přestupku, dochází ke zvážení, zda existují důvody pro zahájení řízení. Jako podnět pro zahájení řízení může sloužit zjištění z vlastního činnosti správního orgánu, oznámení od jiných orgánů či dalších osob.

V případě důvodného podezření ze spáchání přestupku má správní orgán či orgán policie povinnost oznámit toto podezření příslušnému správnímu orgánu bez zbytečných odkladů., tedy bez provedení šetření. Ve zvláštních případech uvedených v § 74, má orgán policie při podezření ze spáchání přestupku povinnost zajistit důkazní prostředky nezbytné pro další dokazování. Dle výsledků předběžného šetření může učinit oznámení o přestupku a předat spolu s úředním záznamem o zjištěných skutečnostech příslušnému správnímu orgánu k vyřízení; v případě zjištění trestného činu nebo jednání předat věc příslušnému orgánu; věc odložit z důvodu nepotvrzení podezření ze spáchání přestupku.

Správní orgán může požádat o součinnost jiný orgán veřejné moci o provedení úkonů či poskytnutí informací nutných k prověřování oznámení (§ 75).

Správní orgán může usnesením věc odložit, aniž by bylo zahájeno řízení. Obecně se dají popsat tři skupiny důvodů pro odložení věci

- neexistuje důvod pro zahájení řízení - došlé oznámení neodůvodňuje zahájení řízení, odpovědnost za přestupek zanikla, fyzická osoba podezřelá z přestupku zemřela atd.;

- řízení o přestupku nelze zahájit – podezřelý z přestupku požívá výsad a imunit dle zvláštních zákonů, podezřelý z přestupků nedovršil patnáctý rok atd.;
- došlo k souběhu přestupků, kdy nedošlo k společnému projednání, ale uložený trest lze považovat za dostatečný.

Výčet konkrétních podmínek, jejichž splnění podmiňuje odložení věci je v § 76 odst. 1 písm. a) až l).

Postup v řízení

Zahájení řízení §77 až §79

Správní orgán zahajuje řízení o každém zjištěném přestupku vždy z moci úřední. Prvním úkonem správního orgánu, jenž zahajuje řízení je ústní vyhlášení oznámení nebo doručení oznámení o zahájení řízení osobě podezřelé z přestupku. V oznámení o zahájení musí být uveden popis skutku (okolnosti skutku, místo a čas spáchání, přítomné osoby atp.) a předběžná právní kvalifikace přestupku.

Pokud je stanoveno zvláštním zákonem, lze řízení o přestupku zahájit a pokračovat v něm pouze se souhlasem osoby postižené spácháním přestupku. Řízení je zahájeno z moci úřední, načež správní orgán vyzve dotčenou osobou k poskytnutí souhlasu.

Řízení nemůže být zahájeno, pokud již bylo proti osobě obviněné z přestupku, zahájeno řízení o přestupku či trestní řízení nebo bylo-li o téže osobě v jiném řízení pravomocně rozhodnuto.

Průběh řízení §80 až §87

Správní orgán má právo nařídit ústní jednání. Zákon stanovuje situace, kdy ústní jednání musí být nařízeno. Z moci úřední je to v situacích, kdy je ústní jednání nezbytné ke zjištění skutečného stavu věci nebo je obviněným mladiství. O ústní jednání má právo požádat obviněný. Žádosti musí být vyhověno, pokud je to nezbytné k uplatnění jeho práv – například výslech svědků. V ostatních případech správní orgán usnesením návrh zamítne a tuto skutečnost oznámí obviněnému. O ústní jednání má právo požádat i poškozený. Žádosti musí být vyhověno, pokud je to nutné k rozhodnutí o nároku na náhradu škody atp. V ostatních případech správní orgán usnesením návrh zamítne a tuto skutečnost oznámí poškozenému.

Ve fázi dokazování musí správní orgán zhodnotit všechny důkazní prostředky vhodné k posouzení stavu věci. Důkazními prostředky mohou být listiny, ohledání, svědecká výpověď či znalecký postup. V řízení navazujícím na výkon kontroly mohou být skutečnosti

zjištěné při kontrole jediným podkladem rozhodnutí o přestupku (§ 81). Ustanovení je propojeno s § 54 odst. 4 správního řádu, kde je stanoveno, že v řízení navazujícím na výkon kontroly, ve kterém je účastníkem řízení kontrolovaná osoba, není třeba provádět protokol o kontrole, který je podkladem rozhodnutí o přestupku, dokazování. Správní orgán může využít protokol o kontrole a v takovém případě není nutné vyzývat obviněného k vyjádření se.

V průběhu řízení může správní orgán řízení přerušit (§85). Obligatorním důvodem je podání kasační stížnosti podle soudního řádu. Fakultativními důvody mohou být buď přechodná duševní porucha obviněného, která nastala až po spáchání skutku nebo lze očekávat, že bude obviněnému uložen trest v trestním řízení.

Správní orgán může řízení v jeho průběhu zastavit usnesením o zastavení řízení. Podmínky zakládající důvody k zastavení řízení jsou vymezeny v § 86 odst. 1 písm. a) až n). V případě, že je usnesení o zastavení vydáno v souladu s ustanoveními § 86 odst. 1 písm. a) až c), oznámí tuto skutečnost účastníkům řízení, jež mají, v rozsahu svých odvolacích právo, možnost podat odvolání. Pokud vydá správní orgán usnesení o zastavení řízení v souladu s § 86 odst. 1 písm. d), e), f), i), j), k), m) a n), poznamená tuto skutečnost pouze do spisu.

Zvláštní druhy řízení

Zákon specifikuje v souladu s přestupkovým řízením zvláštní druhy řízení (§88-§92).

Společné řízení (§88) je využito v případě, kdy se podezřelý dopustil více přestupků, jejichž skutková podstata se týká porušení obdobných povinností a k jejich projednání je příslušný tentýž správní orgán.

Řízení o náhradě škody a o vydání bezdůvodného obohacení (§89) probíhá v případě, kdy si poškozený nárokuje škodu v rámci přestupkového či trestního řízení. Správní orgán obviněnému uloží povinnost náhrady škody, pokud nebyla obviněným uhrazena dobrovolně a pokud byla její výše spolehlivě zjištěna.

Příkazem (§90) lze uložit napomenutí, pokutu, zákaz činnosti nebo propadnutí věci. Příkazem nelze rozhodnout: pokud je řízení zahájeno se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku; pokud se rozhoduje o náhradě škody či nároku na vydání bezdůvodného obohacení; pokud má být trest uložen mladistvému.

Pokutu příkazem na místě (§91 až §92) lze uložit v případě, pokud nestačí domluva, obviněný souhlasí se zjištěními skutečnostmi, právní kvalifikací skutku, uložením pokuty, její výší a vydáním příkazového bloku, což stvrdí podpisem. Pokuta uložená příkazem na místě, je obviněnému uložena formou příkazového bloku, který je obviněnému předána na

místě a ihned se stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím. V případě, že obviněný nemůže peněžitou povinnost splnit na místě, vydá mu správní orgán příkazový blok na peněžité plnění na místě neuhrazené spolu s poučením o způsobu úhrady, lhůtě splatnosti a následcích neuhrazení peněžitého plnění. Příkazem na místě lze uložit pokutu do výše 10 000 Kč (mladistvému lze uložit nejvýše 2 500 Kč). Pokutu příkazem mohou uložit, krom správního orgánu, orgány Policie České republiky, Vojenské policie, státní báňské správy, inspekce práce nebo strážník obecné policie.

Rozhodnutí

Rozhodnutí vydané v přestupkovém řízení, je meritorním rozhodnutím ve smyslu § 67 odst. 1 správního řádu. Nad rámec tohoto ustanovení jsou náležitosti rozhodnutí upraveny v § 93. Ve výrokové části rozhodnutí o přestupku jsou uvedeny skutečnosti týkající se přestupku (např. popis skutku, právní kvalifikace, druh a výměra správního trestu atp.). Správní orgán má povinnost vydat rozhodnutí bezodkladně, nejpozději do 60 dnů od zahájení řízení.

Řízení o odvolání (§96 až §98)

Opravný prostředek – odvolání – může podat: obviněný v plném rozsahu; poškozený pouze proti výroku o nároku na náhradu škody; zástupce mladistvého (zákonný zástupce nebo opatrovník či orgán sociálně-právní ochrany dětí) ve prospěch mladistvého pouze proti výroku o vině, trestu, ochranném opatření, nároku na náhradu škody.

Přípustné odvolání, které je včas podané, má vždy odkladný účinek, který nelze vyloučit. Pokud správní orgán prvního stupně zjistí, že před předáním spisu k odvolacímu správnímu orgánu, došlo k naplnění některé z podmínek § 86 odst. 1 písm. f), h), i), j), k), m) pro zastavení řízení, zruší napadené rozhodnutí a řízení zastaví. V opačném případě předá spis k posouzení odvolacímu správnímu orgánu.

Odvolací správní orgán přezkoumá napadené rozhodnutí v plném rozsahu – přezkoumává zákonnost a správnost rozhodnutí, bez ohledu na námítky uvedené v odvolání.

3.4 Zákon č.110/1997 o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících

V současnosti musí potraviny a tabákové výrobky, které jsou uváděny na trh v České republice, splňovat velké množství parametrů a podmínek stanovených nejen právními předpisy platnými v České republice, ale také nařízeními Evropské Unie.

V letech 1964–1992 platily v Československé republice tzv. Československé státní normy (ČSN), které určovaly kvalitu potravin a dalšího zboží na trhu v bývalém Československu. V roce 1992 došlo k jejich zrušení, což vedlo k určitému rozvolnění podmínek pro výrobce. Aby nedošlo ke zhoršení kvality potravin na trhu, bylo nutno opětovně nastavit přesné a přísnější parametry pro výrobce a obchodníky s potravinami. Proto byl vydán zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen „z.č.110/1997 Sb.“). Poslední novelou je zákon č. 174/2021 Sb., který navazuje na novelu zákonem č. 180/2016 Sb. Do zákona jsou průběžně implementovány předpisy schválené Evropskou unií. Tabák a tabákové výrobky jsou upraveny ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU – o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES, která byla do zákona rovněž implementována. Prováděcími předpisy k zákonu jsou tzv. komoditní vyhlášky, které se týkají vždy určité skupiny potravin, pro které pak určují další specifické požadavky na výrobu, označení, složení apod. Ke dni 31.08.2023 je v platnosti 11 komoditních vyhlášek.

3.4.1 Vymezení základních pojmů

V § 2 jsou vymezeny základní pojmy vztahující se k problematice potravin a tabákových výrobků. Pro potřeby diplomové práce jsem vybrala pouze relevantní pojmy. Kontrolním vzorkem je vzorek složený z dílčích vzorků, obsahující vzorek či vzorky určené pro úřední kontrolu.

Názvem je název výrobku, druhu nebo skupiny potraviny.

Jakostí je soubor charakteristických vlastností jednotlivých druhů nebo skupin potravin a tabákových výrobků. Limity vlastností jsou stanoveny právním předpisem (zákonem, prováděcím předpisem či předpisem EU).

Uváděním tabákových výrobků nebo výrobků souvisejících s tabákovými výrobky na trh je myšleno nabízení k prodeji nebo poskytnutí těchto výrobků spotřebitelům z členských států EU za úplaty nebo zdarma, a to i formou prodeje na dálku.

Šarže je množství druhově totožných jednotek.

Tabákovým výrobkem je výrobek, který může být užíván a obsahuje tabák (neupravený i zcela nebo zčásti geneticky upravený).

Tabákovými listy jsou zpracované či nezpracované části rostlin tabáku, včetně expandovaného a rekonstituovaného tabáku.

Dýmkovým tabákem je tabák výrobcem nebo dovozcem výhradně určený pro užití v dýmce.

Bezdýmným tabákem je tabákový výrobek zahrnující žvýkácí tabák (určen výhradně ke žvýkání), šňupací tabák (tabákový výrobek, jenž může být užíván nosem) a tabák určený k orálnímu použití (tabákový výrobek, jenž může být užíván ústy). Jde o tabák, jehož užití není spojeno s postupným spalováním.

Tabák určený k ručnímu balení cigaret je tabák, který může být použit spotřebitelem nebo prodejcem k vlastnímu balení cigaret.

3.4.2 Tabák a tabákové výrobky z pohledu zákona

Evropská koncepce potravinového práva pokládá tabákové výrobky na úroveň potravin. Tabákové výrobky, jež přichází do bezprostředního kontaktu s organismem člověka, jsou již sami o sobě škodlivé a pokud jsou i závadné, mohou mít na zdraví spotřebitele horší dopady. Cílem zákonné úpravy je zmírnění dalších nežádoucích a škodlivých účinků tabáků a výrobků z něj na zdraví obyvatelstva.

Tabákem, tabákovými výrobky a výrobky souvisejícími s tabákem se zabývají ustanovení § 12 až 13f, která byla zpracována ve smyslu transpozice směrnice 2014/40/EU. Promítnutí věcného obsahu směrnice bylo největší změnou v oblasti tabáku od vstupu ČR do EU. Hlavní principy změn jsou následující⁶:

- rozšíření předmětu úpravy zákona kromě tabákových výrobků také na elektronické cigarety, náhradní náplně do nich a bylinné výrobky určené ke kouření;
- uvádění tabákových výrobků a výrobků souvisejících s tabákovými výrobky na trh;
- povinnost označit cigarety určené ke kouření, tabák určený k ručnímu balení cigaret a tabák určený do vodní dýmky kombinovaným zdravotním varováním (je tvořeno kombinací textového varování a odpovídající fotografie nebo vyobrazení a je k němu připojena informace týkající se odvykání kouření);
- zákaz uvádět na trh cigarety a tabák k ručnímu balení cigaret s příchutí; tabákový výrobek dále nesmí obsahovat například vitaminy, kofein, přísady usnadňující vdechování nikotinu nebo zakázané prvky a rysy;

⁶ Zákon o potravinách s komentářem. In: *Potravinainfo.cz* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2021 [cit. 2023-08-26]. Dostupné z: https://www.potravinainfo.cz/33/zakon-o-potravinach-s-komentarem-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EstVtRjpnQxZY3mRgmF0k-E/?uri_view_type=44

- stanovení podmínek pro přeshraniční prodej tabákových výrobků, elektronických cigaret a náhradních náplní do nich na dálku včetně povinnosti registrace;
- povinnost výrobců, dovozců a distributorů tabákových výrobků zaznamenávat za účelem sledovatelnosti těchto výrobků převzetí všech jednotkových balení do svého držení, jakož i veškeré přesuny v rámci jejich držení a konečný výstup jednotkových balení z jejich držení;
- stanovení podmínek pro uvádění na trh elektronických cigaret a náhradních náplní do nich, bylinných výrobků určených ke kouření a tzv. "nových tabákových výrobků" (nespadají pod žádnou ze stávajících kategorií tabákových výrobků a byly uvedeny na trh po 19. květnu 2014);
- sledovatelnost tabákových výrobků;
- zajištění, aby jednotkové balení cigaret a tabáku určeného k ručnímu balení cigaret bylo označeno jedinečným identifikátorem vydaným Státní tiskárnou cenin způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem.

3.4.3 Přestupky dle zákona č. 110/1997 Sb.

Výčet a definice přestupků, maximální výše uložených pokut a věcná příslušnost správních orgánů k projednání je upravena ustanoveními § 17. K tabáku a tabákovým výrobkům se vztahují konkrétně § 17c až §17e.

Zákon stanoví maximální výši pokuty, kterou lze za přestupek uložit (§ 17f). Zákon rozděluje přestupky do čtyř skupin, přičemž každá skupina má určenu jinou maximální výši pokuty. Nejnižší maximální pokutu lze do výše 1 000 000 Kč, nejvyšší maximální pokuta za přestupek může být uložena až do výše 50 000 000 Kč. Pro určení výměry pokuty se přihlédne k závažnosti přestupku, ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, případně k zjištění opakovaného porušení právních předpisů.

Přestupky jsou dle zákona projednávány a vybírány správními orgány příslušnými dle § 17i. Dle zákona jsou správními orgány inspektoráty Státní zemědělské a potravinářské inspekce, krajské veterinární správy, krajské hygienické stanice, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra.

3.5 Tabák a jeho vliv na člověka

Tabák (*Nicotiana*) je rodovým názvem dvouděložných rostlin z čeledi lilkovitých. Tabák patří mezi tzv. eurytopy, tedy rostliny, které se dokáží přizpůsobit různým podmínkám. Lze ji pěstovat v tropických a subtropických podmínkách odkud původem pochází, ale vyroste i chladnějších oblastech, ačkoli zde nebudou rostliny tolik silné a kvalitní. V případě velmi špatných podmínek, přechází do stavu strnulosti, kde přečká, než se podmínky zlepší. Jedná se o poměrně odolnou rostlinu, což dokazují její vlastnosti – krátká vegetační doba, velký reprodukční koeficient, dlouhá klíčivost semen (až 10let) a jejich schopnost klíčit na světle, schopnost přežít nepříznivé podmínky⁷.

Původně pochází tabák z Ameriky. V současné době se oficiálně pěstuje ve 117 zemích světa, kde se na produkci podílí 33 milionů pěstitelů. Největšími pěstiteli jsou státy Severní a Jižní Ameriky, Čína, Indie, Brazílie, Zimbabwe či Kamerun. V České republice tabák se pěstoval do roku 1994.⁸

Historický náhled

Historie tabáku se začala psát ve Střední Americe v dobách, kdy toto území obývali zejména indiáni. Ti tabák používali k náboženským rituálům a využívali jej při léčebných metodách. Archeologické nálezy dokazují, že již v těchto dobách byl tabák využíván ke šňupání, žvýkání, ale i k polykání. V Evropě v tomto období tabák ještě nebyl znám. V tomto období se pro označení tabáku používal název pocházející od původních indiánů – tobacco.

Jako první dovezli semena tabákových rostlin námořníci z druhé výpravy Kryštofa Kolumba v roce 1518. O rozšíření povědomí o tabáku a jeho léčivých účincích se postaral francouzský královský dvůr, neboť jej k léčbě migrény začala užívat Kateřina Medičejská a její syn Karel IX. V roce 1570 byla rostlina pojmenována *Herba Nicotiana* – na počest Jeana Nicotta, jenž se zasloužil o její zviditelnění.

Na konci 16.století již bylo patrné, že tabák není léčivým přípravkem. Uživatelé jej nejen kouřili, ale také šňupali.

První manufaktura na zpracování tabáku vznikla v Seville na konci 16.století. V průběhu 17. století se tabákový průmysl začal rozmáhat a v souvislosti s tím státy zavedli

⁷ KUBÁNEK, Vladimír. Podmínky růstu. In: Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa) [online]. 2.vydání. Brno: Tribun EU, 2011, str.22 [cit. 2023-11-08]. ISBN 978-80-263-0157-8.

⁸ KUBÁNEK, Vladimír. Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa) [online]. 2.vydání. Brno: Tribun EU, 2011 [cit. 2023-11-08]. ISBN 978-80-263-0157-8.

tzv. tabákové monopoly, což přinášelo peníze do státních rozpočtů. Na území Čech a Moravy byl monopol zaveden na počátku 18.století. Na několik let jej nahradila dávka z tabáku, avšak v roce 1723 se stal stálým příjmem rozpočtu.

První cigareta byla ubalena v roce 1832. Do té doby byl tabák používán jako šňupací nebo jako náplň do dýmek. První továrna na výrobu cigareta vznikla ve Francii v roce 1843. V tomto období se v českých zemích objevují první domácí doutníky. Cigarety pak na trh přichází v druhé polovině století. Pro urychlení a zefektivnění výroby byl v roce 1882 patentován stroj na výrobu cigaret.

První cigarety byly na území Čech vyrobeny 1860 v Hodoníně. V roce 1918 přešly všechny tabákové továrny do vlastnictví Československého státu. V roce 1922 bylo ve vlastnictví státu 19 továren, jež byly řízeny Ústředním ředitelstvím tabákové režeie. Tabák vypěstovaný na našem území (např. v roce 1935 bylo 136 311 q surového tabáku) nestačil k pokrytí výroby a musel být i dovážen (v roce 1935 bylo dovezeno 116 060 q). Ve válečném období nebylo možné dovážet z okolních zemí, a proto byla výroba omezena. Po válce byl provoz továren obnoven a došlo ke vzniku tzv. Tabákový průmysl, národní podnik“, který spadal pod Ministerstvo potravinářského průmyslu. Začíná postupné oddělování výroby a distribuce a dochází k modernizaci a zefektivnění výroby. V roce 1964 přichází na trh cigareta zn. Sparta, která byla ve své době rovnou konkurencí zahraničním značkám. Vzhledem k poměrně vysoké ceně zn. Sparta, byla vytvořena levnější varianta zn. Petra, která obsahovala méně kvalitní tabák.

V roce 1992 vystoupila vláda se záměrem prodeje (privatizace) tabákového průmyslu. Na trh vstupuje zahraniční výrobce Philip Morris International Inc., kdy převzal státní podnik Tabák a.s. a stal se tak monopolní podnikem na českém trhu. Díky tomuto kroku dochází v roce 1994 k ukončení pěstování tabáku na území Čech a Moravy, neboť podmínky dané novým majitel nebylo možné v našich podmínkách splnit.

Pěstování

K průmyslovému zpracování se využívají pouze dva druhy – tabák selský (*nicotiana rustica*), a tabák obecný-virginský (*nicotiana tabacum*). Tabák selský je využíván v menším rozsahu, a to zejména v méně rozvinutých zemích – Bangladěš, Afganistán, Indie, Pákistán. Tabák obecný je naproti tomu využíván hojně. Během let bylo vyšlechtěno několik set odrůd odlišných charakteristických vlastností, neboť pro výrobu cigaret a doutníků jsou vyžadovány různé požadavky na vlastnosti, obsah chemických látek apod.

Obecně je postup při pěstování tabáku obdobný jako u většiny plodin. Semeno se vysadí do pařeniště a po cca měsíci (po dosažení požadované výšky) jsou sazenice přesazeny na plantáže. Po cca 75-100 dnech od výsadby začíná sklizeň. Ač se rostlina dokáže přizpůsobit různým podmínkám, jsou rostliny náchylné na spoustu chorob a jsou ohroženy různými škůdci. Pěstování je tedy poměrně náročné na péči.

Zpracování tabáku

Zpracování tabáku (většinou u pěstitelů) před převzetím do průmyslové výroby zahrnuje dva úkony – sklizeň a sušení. U zpracovatelských firem se následně provádí třídění do jakostních tříd. Podle požadavku dalších zpracovatelů je buď namíchána základní směs z jednotlivých druhů tabáku nebo je tabák dále zpracován odlišně dle druhu tabáku. U finálního výrobce jsou pak zásoby uskladněny ve velkoskladech až tři roky, a to z důvodu vyrovnání kvality tabáku. Následně je tabák zpracováván do finálních tabákových výrobků. Tabákovým výrobkem je výrobek, který může být užíván a obsahuje neupravený nebo zcela či z části geneticky upravený tabák (§2 odst.1 písm.l) z.č. 110/1997 Sb.). Dle zákona č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních jsou za tabákové výrobky považovány cigarety, doutníky, cigarillos a tabák ke kouření.

Mimo výrobu výše uvedených tabákových výrobků je tabák využíván i v dalších průmyslových odvětvích.

Tabulka č.1 : Využití tabáku v průmyslu⁹

květy		vonné látky pro kosmetický průmysl
semeno		olej k výrobě laků, fermeže, mýdla
		potravinářský olej
		krmivo pro dobytek
listy	kuřácké výrobky	cigarety
		doutníky
		žvýkací, šňupací a dýmkový tabák
	chemické výrobky	alkaloidy (nikotin, anabasin)
		kyseliny (citrónová, jablečná)
		chlorofyl
stvol		celulosa, přírodní hnojivo a palivo

⁹ KUBÁNEK, Vladimír. Podmínky růstu. In: Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa) [online]. 2.vydání. Brno: Tribun EU, 2011, str.58 [cit. 2023-11-08]. ISBN 978-80-263-0157-8.

kořen	přírodní hnojivo
-------	------------------

Rizikovost

Tabák obsahuje velké množství chemických látek, které nejsou pro organismy zdravé. Nejznámější látkou, která se nachází zejména v okrajích listů, je nikotin. Nikotin je rostlinný alkaloid, který má v malém množství stimulační a uvolňující účinky. Jeho nebezpečí tkví ve faktu, že stejně tak jako dokáže navodit pocit relaxace, tak působí na srdeční činnost a může vyvolat velmi silnou závislost. Dalším nebezpečím jsou deriváty vznikající při jeho spalování, které jsou karcinogenní. Mimo nikotin jsou v tabáku obsaženy i další alkaloidy jako je anabasin, nortikotin, nikotellin a další, které mají podobné účinky jako nikotin, avšak ne v tak vysoké míře. Mimo tyto nebezpečné látky obsahuje tabák i uhlohydráty, bílkoviny, vosky, silice, barviva a další.

Vzhledem k tomu, že dlouhodobé užívání tabáku vyvolává velmi silnou závislost a s ní spojené zdravotní obtíže, je vyhláškou č. 261/2016 Sb. o tabákových výrobcích (dále jen „vyhláška“) stanovena povinnost uvádět na obalech stanovená varování. Obecné varování (§10) ve znění „Kouření zabíjí – přestaňte nyní“ musí pokrývat 50% plochy obalu. Znění kombinovaného zdravotního varování je specifikováno v §13 vyhlášky, přičemž na každém jednotkovém balení musí být uvedeno jedno z textových varování.

Kontrola a zdanění

Již v prvopočátcích pěstování a zpracování tabáku na území Čech a Moravy byla snaha o kontrolu této komodity. Tabák se pěstoval na našem území již od roku 1570. Nejprve pro lékařské účely. Následně se hojně rozšířilo kouření a šňupání. K dispozici byly nejprve rostliny pěstované na území Brazílie a Německa, následně (kolem roku 1680) byl prodáván i viržinský tabák. Už v této době začínají první pokusy o kontrolu kvality, neboť prodejci se snažili zvýšit svůj zisk mícháním tabáku s nekvalitními, mokrymi nebo shnilými listy, docházelo i k přidávání přísad pro vylepšení chuti (např. moč). Tabáční patent (1723) zakázal domácí zpracování tabáku, čímž došlo k omezení pěstebních ploch. Tabákový monopol státu, kdy se na veškerých úkonech souvisejících s tabákovými výrobky podílel stát, byl ustanoven tzv. Tabákovým dekretem (1784). Celní a monopolní řád (1835) stanovil tabákový monopol na území Rakouska Uherska. Povoleno bylo volné pěstování pro vlastní potřebu a trpěn byl soukromý obchod se surovým tabákem. Výhody byly postupně omezovány. Tabák byl následně prodáván pouze v tabáčnických trafikách, které museli disponovat povolením uděleným státem a které byly průběžně kontrolovány tzv. inspektory.

Na počátku 20. století mohl být tabák pěstován pouze na základě udělené licence – povolení k pěstování tabáku, které bylo každoročně přehodnocováno. Podmínkou pro povolení bylo vlastnictví dostatečně velkého pozemku a sušárny. Kontroly a zpoplatnění se vztahovalo i na dovoz surového tabáku. Pro soukromou osobu bylo k dovozu nutné obdržet povolení Ministerstva financí. Z dovezené komodity se platilo clo ve výši 400Kč za 1 kg. U tabákových výrobků byly podmínky odlišné, neboť jejich dovoz byl jen v nepatrném množství. Zboží z jiných zemí muselo být označeno kontrolní páskou. Vývoz omezen nebyl. Ve válečném období byla dle říšských zákonů zavedena vyrovnávací daň z tabáku a tabáková daň, která nebyla jednotná. Rozdělovala se na tři skupiny – daň z tabáku, daň z tabákových náhražek a daň z tabákových surovin. Například daň z cigaret byla ve 30% progresivní sazbě dle ceny cigaret.

V současnosti je kontrola většiny úkonů a procesů souvisejících s výrobou, dovozem, distribucí a prodejem tabákových a s nimi souvisejících výrobků (elektronické cigarety a náplně), a nikotinových sáčků bez tabáku příslušná Státní zemědělská a potravinářská inspekce nebo krajská hygienická stanice. V několika případech je příslušným orgánem Ministerstvo zdravotnictví. Kontrola, vyměření, výběr, příp. vymáhání spotřební daně, kterou jsou tabák a tabákové výrobky zatíženy, má ve své gesci celní správa.

Před uvedením nového tabákového výrobku na trh, v případě jakékoli změny ve výrobku či ukončení prodeje musí být veškeré zákonem stanovené informace poskytnuty SZPI. Pokud není informační povinnost splněna, jedná se o přestupek a výrobek nesmí být na trh uveden. Aby bylo zabráněno nelegálnímu obchodu a zajištěna stálá kvalita produktů, je v rámci celého procesu výroby a distribuce tabákových výrobků zaveden systém sledování pohybu tabákových výrobků. Základem systému je označování tabákových výrobků bezpečnostním prvkem a jedinečným identifikátorem (dále jen „identifikátor“). Pro cigarety byla povinnost označovat balení zavedena od 20.května 2019, pro ostatní tabákové výrobky bylo pro tuto povinnost stanoveno datum 19.května 2024. Identifikátorem je alfanumerický kód, kterým je opatřeno jednotkové nebo skupinové balení. Kód je výrobcem nebo dovozcem zpracován do čárového kódu. Obsahuje základní údaje o výrobku – jako je datum a místo výroby, popis výrobku, zamýšlený trh apod. Náležitosti a forma identifikátorů je upravena v Nařízení (EU) 2018/574 o technických normách pro zavedení a provoz systému sledovatelnosti tabákových výrobků. Pro bezpečnostní prvek není pevně stanovena jednotná podoba. Jedinou podmínkou je splnění požadavků uvedených v prováděcím předpisu EU č. 2018/576 o technických normách pro bezpečnostní prvky používané na tabákové výrobky

a to je, že prvek musí obsahovat minimálně pět typů ověřovacích složek, přičemž minimálně jeden z nich musí být zjevný, jeden skrytý a jeden poloskrytý. Bezpečnostním prvkem může být tabáková nálepka, která slouží zároveň i k daňové evidenci.

Nelegální výroba a trh

Obchod s tabákem a tabákovými výrobky je po celém světě velmi rozšířen, velmi striktně kontrolován a v neposlední řadě je obrovským zdrojem příjmů, jak pro výrobce či prodejce, tak pro rozpočty států. V současnosti se stává globálním problémem nelegální obchod, který je vzhledem k vysokému zdanění a cenám finálních výrobků velmi výnosný. Jedná se o nezákonný dovoz a distribuci neznačených originálů či plagiátů cigaret a o nelegální výrobu cigaret nebo tabákových směsí. Mimo finanční ztráty výrobců, prodejců a úniků daňových příjmů státních rozpočtů, představují nelegální produkty hrozbu pro uživatele. Používaný tabák není skladován ve správných podmínkách a je velmi nekvalitní, což způsobuje zvýšení obsahu nebezpečných látek jako je nikotin nebo dehet, ale také velké množství příměsí nebo nečistot.

3.6 Pandemie COVID-19

V prosinci 2019 byl ve městě Wu-chan na území Číny objeven virus, který po následující dva roky ovlivňoval životy většiny lidí po celé planetě. Jedná se o koronavirus SARS-CoV-2 způsobující nemoc nazvanou Covid-19. Nemoc se projevuje různorodě, od bezpříznakového průběhu po závažné akutní respirační onemocnění, které může skončit i smrtí. Virus se přenáší převážně vzduchem, ale také kontaminovaným povrchem. Světová zdravotnická organizace (WHO) jako prevenci doporučuje společenský odstup, nošení roušek, mytí rukou, izolaci nemocných a očkování.

V lednu 2020 WHO vyhlásila vypuknutí globálního stavu zdravotní nouze a v březnu 2020 pak pandemii nemoci Covid-19. Globální stav zdravotní nouze trval až do 8.května 2023, kdy byl WHO odvolán.

V tomto dvouletém období se téměř zastavil život, neboť z důvodu zabránění šíření viru byli lidé více či méně omezováni v nejrůznějších sférách, ať už to byl volný pohyb, docházka do zaměstnání či školy, nákupy či návštěva kulturních či sportovních akcí. Výše uvedená omezení byla možná díky opakovanému vyhlášení nouzového stavu vládou. Nouzový stav je krizový stav, který se vyhláší při vzniku živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu

ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.¹⁰ Vyhlášení nouzového stavu umožňuje Vládě omezovat práva a svobody ve širším rozsahu jednodušším postupem. V nouzovém stavu při covidové epidemii se omezení týkalo zejména následujících práv: svoboda pohybu a pobytu ve vymezeném prostoru území; právo pokojně se shromažďovat či právo provozovat podnikatelskou činnost. Stejně tak byl ochromen i výkon státní správy, neboť někteří zaměstnanci pracovali na homeoffice. Možnost provádění místních šetření a kontrol byla ovlivněna platností krizových opatření, která byla v závislosti na vývoji epidemie vydávána, upravována či rušena Vládou.

V České republice proběhlo několik vln epidemie. První případy nákazy byly potvrzeny 1.března 2020. Rychlý nástup a šíření nemoci bylo způsobeno podceněním situace a kritickým nedostatkem ochranných pomůcek. Od 2. března byla postupně přijímána a následně zpřísnována krizová opatření. Nejprve se jednalo o pozastavení letů z krizových oblastí, namátkové kontroly na hranicích, karantény pro osoby přijíždějící z krizových oblastí. Usnesením vlády č. 194 ze dne 12.března 2020 byl, původně na dobu 30 dnů, na území České republiky vyhlášen první nouzový stav, který trval až do 17.května 2020. V průběhu nouzového stavu byly Vládou vydány desítky usnesení více či méně omezující život obyvatel. Mezi nejzásadnější opatření bylo uzavření škol, omezení pohybu a shromažďování osob, zákaz maloobchodního prodeje s výjimkami a omezení provozu orgánů veřejné moci a správních orgánů (zkrácení pracovní doby, doporučený homeoffice a omezení kontaktů s klienty). Tato opatření trvala od 14.března do 20.dubna 2020, kdy se úřady začaly vracet do plného provozu.

Podobná situace nastala i v průběhu podzimu, kdy se ČR zařadila mezi nejzasaženější země světa. Z důvodu opětovného nárůstu počtu nakažených a příchodem další vlny epidemie došlo dne 14.října 2020 opět k uzavření škol, omezení provozu restaurací, zákazu shromažďování. Stejně tak byl opět omezen i provoz státních institucí. V lednu 2021 byl nárůst počtu nakažených i přes zavedená opatření alarmující a ČR měla v té době nejvíce nově nakažených v přepočtu na počet obyvatel na světě. Vzhledem k tomu, že se, i přes neustále se zpřísnující opatření, situace neustále zhoršovala, byl dne 1. března 2021 vyhlášen tzv.lockdown. Toto zásadní opatření zavedlo, nad rámec dosud platných opatření, zákaz cestování mezi okresy (s výjimkami). Teprve na začátku dubna se začala být situace pomalu zlepšovat a začalo postupné uvolňování opatření, ačkoli opatření typu rozestupy, ochrana

¹⁰ Nouzový stav v Česku. In: *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2023 [cit. 2023-09-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nouzov%C3%BD_stav_v_%C4%8Cesku

dýchacích cest, rotační výuka ve školách apod. zůstávali stále v platnosti. Na konci června byla opatření téměř zrušena. Na podzim dochází opět k nárůstu počtu nakažených a zpřísnění opatření. Vzhledem k tomu, že v této době už byla poměrně velká část obyvatelstva proočkováná, nebyla intenzita opatření tak razantní. Postupné uvolňování restriktivních opatření začalo na počátku roku 2022. K úplnému rozvolnění všech opatření došlo v květnu roku 2022. Oficiálně byla epidemie COVID ukončena 5.května 2023.

4 Vlastní práce

4.1 SZPI jako orgán výkonu státní správy

SZPI je správním úřadem České republiky podřízeným Ministerstvu zemědělství a orgánem výkonu státní správy, jehož hlavním úkolem je dozor nad dodržováním potravinového práva stanoveného národní, ale také evropskou legislativou. Činnost SZPI vychází z právních norem platných v ČR – zákon č.110/1997 Sb., zákona č. 146/2002 o Státní zemědělské a potravinářské inspekci, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 255/2012 Sb. o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů. Zároveň však musí veškeré postupy v rámci kontrolních činností odpovídat principům kontrol uplatňovaných v členských státech Evropské unie.

4.1.1 Historie

Období 1953-1958

Historie dozoru nad kontrolou jakosti potravin se na území tehdejšího Československa se začala datovat v roce 1953, kdy vznikl dozorový orgán Státní jakostní inspekce.¹¹

Státní jakostní inspekce měla za úkol sledovat jakost zemědělských a mlýnských výrobků a krmiv a předcházet ztrátám na množství těchto výrobků. Dále bylo jejím úkolem vydávat posudky a osvědčení o jakosti výrobků tuzemských i dovezených. Konkrétně byly úkoly stanoveny prováděcím předpisem Vyhláškou ministerstva výkupu č. 180/1953 Ú.I., kterou se vydávají podrobnější předpisy o státní jakostní inspekci.

V čele orgánu stál hlavní inspektor, jemuž byli podřízeni krajští inspektoři. Inspekce podléhala Ministerstvu výkupu. Inspektoři měli povinnost upozornit vedoucí pracovníky na zjištěné závady, vydat závazné pokyny k odstranění závad, stanovit lhůtu k odstranění a následně kontrolovat, zda byly závady odstraněny. V případě hrubého porušení předpisů bylo podezření z trestného činu oznámeno příslušnému prokurátorovi (resp. národnímu výboru).¹²

¹¹ Nařízení vlády č.8/1953 Sb. – Vládní nařízení o Státní jakostní inspekci

¹² Vyhláška ministerstva výkupu č. 180/1953 Ú.I., kterou se vydávají podrobnější předpisy o státní jakostní inspekci

Období 1958-1962

Nařízením vlády byla výše uvedená instituce v roce 1958 nahrazena Státní inspekcí jakosti potravinářských a zemědělských výrobků. I tento dozorový orgán měl jako hlavní úkol kontrolu jakosti výrobků a surovin potravinářského průmyslu. Dále provádění rozborů výrobků a dle výsledků vystavovat posudky a osvědčení o jakosti.

Inspektoři měli povinnost upozornit vedoucí pracovníky na zjištěné závady, příp. vydat závazné pokyny k odstranění závad.

V rámci organizační struktury došlo k rozšíření, kdy byl zřízen Ústřední inspektorát v Praze, Oblastní inspektorát v Bratislavě a Krajské inspektoráty. Inspekce podléhala ministerstvu potravinářského průmyslu a výkupu zemědělských výrobků.¹³

Období 1962-1986

S účinností od 28.12.1962 vstoupil v platnost zákon č. 122/1962 Sb. o státní zemědělské, potravinářské a obchodní inspekci¹⁴. Kontrolní činnost vykonávaná do té doby Státní inspekcí jakosti byla rozdělena mezi tři státní inspekce – Státní inspekce jakosti zemědělských výrobků, Státní inspekce jakosti výrobků potravinářského průmyslu a Státní obchodní inspekce. Dle zákona měly jednotlivé inspekce následující úkoly.

Státní inspekce jakosti zemědělských výrobků

a) kontroluje dodržování podmínek pro uchování a zvyšování jakosti zemědělských výrobků, předpisů o technologické kázní, hygieně a sanitaci zejména při jejich nákupu, skladování, odbytu a přepravě a popřípadě také předpoklady pro splnění výrobních a nákupních úkolů v příslušných druzích a jakosti zemědělských výrobků

b) sleduje, zda jakost zemědělských výrobků odpovídá příslušným státním normám jakosti, popřípadě sjednaným jakostním podmínkám a stanoveným cenám, a to při jejich nákupu, přejímce, skladování, dodávce, přepravě, dovozu, vývozu a uvádění do oběhu,

c) vydává posudky a osvědčení o jakosti zemědělských výrobků, a to i při vývozu a dovozu.¹⁵

Státní inspekce jakosti výrobků potravinářského průmyslu

a) kontroluje jakost a váhu výrobků potravinářského průmyslu ve všech výrobních a dopravních organizacích, dále jakost surovin používaných při jejich výrobě a sleduje

¹³ Nařízení vlády č.76/1958 Sb. – Vládní nařízení o Státní inspekce jakosti potravinářských a zemědělských výrobků

¹⁴ Zákon č. 122/1962 Sb. zákon o Státní zemědělské, potravinářské a obchodní inspekci

¹⁵ Zákon č. 122/1962 Sb. zákon o Státní zemědělské, potravinářské a obchodní inspekci

a prověřuje, zda jakost výrobků odpovídá příslušným normám jakosti, popřípadě sjednaným jakostním podmínkám a podmínkám, podle nichž byla stanovena velkoobchodní cena; kontroluje též dodržování předpisů o technologické kázni, hygieně a sanitaci,

b) provádí rozbory výrobků potravinářského průmyslu a na základě zjištěných hodnot vydává posudky a osvědčení o jakosti.

Státní obchodní inspekce

- kontroluje dodržování předpisů a opatření ve věcech vnitřního obchodu, zejména správnost nákupu a prodeje zboží, dodržování platných cen, dodržování materiálových norem při výrobě jídel a nápojů, dodržování předpisů o hygieně a sanitaci, způsob skladování a dopravy zboží, jakost, sortiment a balení zboží, správnost a přesnost měř, vah a jiných přístrojů používaných v obchodě a způsob kvalitativní a kvantitativní přejímky.

Organizační struktura zůstala zachována ve formě ústředních inspektorátů a jím podřízených krajských inspektorátů. Pracovníci jednotlivých inspekcí měli právo požadovat předložení potřebných dokladů, údajů, vysvětlení kontrolovaných organizací. Mohli odebírat kontrolní vzorky. Při zjištění pochybení musí být závady projednávány s vedoucími pracovníky kontrolovaných podniků. V zákoně jsou definovány sankce při porušení platných předpisů. V případě neodpovídající jakosti výrobků nebo surovin je zakázán jejich nákup, prodej či jiné využití. Pokud byla zjištěna nepřesnost u přístrojů, bylo zakázáno jejich použití. Inspekce může odpovědnému pracovníku udělit důtku, veřejnou důtku či doporučit přemístění pracovníka. U trestných činů bylo zjištění postoupeno lidovému soudu, národnímu výboru či jinému kárnému orgánu. Kromě předchozích sankcí měli inspektoři také možnost uložit blokové pokuty dle předpisů o blokovém řízení či peněžité pokuty do výše 2 000,00 Kč. Zaplacené pokuty byly příjmem Státního rozpočtu a mohly být vymáhány srážkami z platu či soudní exekucí.

Období 1986 - 1992

Nabytím právní moci zákona č. 63/1986 Sb. o České zemědělské a potravinářské inspekci došlo k definitivnímu oddělení potravinářské a obchodní inspekce.

Česká zemědělská a potravinářská inspekce se stala orgánem státní správy přímo podřízeným Ministerstvu zemědělství. Organizační struktura zůstala nezměněna, tedy ústřední inspektorát se sídlem v Praze a jemu podřízené krajské inspektoráty. Povinnosti a postupy inspektorů byly konkretizovány a rozšířeny. Jejich podrobnější rozbor bude následovat v dalších kapitolách, neboť legislativní rámec povinností a postupů je obdobný současnému stavu.

Období 1992 – 2002

V období let 1992 došlo k organizačním změnám, kdy došlo k přesunu sídla inspekce z Prahy do Brna a zároveň byly dosavadní krajské inspektoráty zredukovány na 7 regionálních inspektorátů.

V roce 1997 se stal účinným zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, který stanovil kompetence a povinnosti, jak státu (a tedy i inspekce), ale také provozovatelům potravinářským podnikům. Zákonu se budeme podrobně věnovat v dalších kapitolách.

Období 2002 - současnost

K dalšímu rozšíření pravomocí došlo nabytím účinnosti zákona č. 146/2002 Sb. o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů.

4.1.2 Organizační struktura

Organizační struktura SZPI je stanovena v § 1 odst. 2 zákona č. 146/2002 Sb. Inspekce je tvořena ústředním inspektorátem a jemu podřízenými inspektoráty.

Ústřední inspektorát sídlí v Brně a v jeho čele je ústřední ředitel. Výběr, jmenování a odvolání ústředního ředitele se řídí zákonem č. 234/2014 Sb. o státní službě. V roce 2022 je ústředním ředitelem Ing. Martin Klanica. Ústřední inspektorát se dále člení na odbory.

Ústřednímu inspektorátu je podřízeno 7 inspektorátů s následující územní působností:

- Inspektorát se sídlem v Praze pro kraj Středočeský a Hlavní město Prahu
- Inspektorát se sídlem v Táboře pro kraj Jihočeský a Vysočina
- Inspektorát se sídlem v Plzni pro kraj Plzeňský a Karlovarský
- Inspektorát se sídlem v Ústí nad Labem pro kraj Ústecký a Liberecký
- Inspektorát se sídlem v Hradci Králové pro kraj Královéhradecký a Pardubický
- Inspektorát se sídlem v Brně pro kraj Jihomoravský a Zlínský
- Inspektorát se sídlem v Olomouci pro kraj Olomoucký a Moravskoslezský

4.1.3 Kompetence SZPI

Jak již bylo výše uvedeno, SZPI je správním orgánem, jenž má za úkol kontrolovat dodržování právních předpisů v souvislosti s bezpečností, jakostí a označováním potravin, zemědělských a tabákových výrobků. V případě porušení právních předpisů je SZPI oprávněna uložit ve správním řízení pokutu. Kompetence SZPI jsou vymezeny zákonem

č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících předpisů.

V oblasti dovozu, výroby a prodeje tabákových výrobků a tabáku má SZPI v souladu s § 3 následující kompetence – kontrolní činnost, odběr a rozbor vzorků, vydávání osvědčení v souladu s platnými předpisy a ukládání opatření a pokut v případě porušení právních předpisů.

Kontrolní činnost je u tabáku a tabákových výrobků zaměřena na:

- splnění požadavků na tabák a tabákové výrobky stanovených zvláštními právními předpisy, mezinárodními smlouvami nebo předpisy Evropské unie
- dodržení podmínek stanovených zvláštními právními předpisy, mezinárodními smlouvami nebo předpisy Evropské unie při výrobě, distribuci a uvádění tabáku a tabákových výrobků na trh
- splnění povinností kontrolovaných osob stanovených zvláštními právními předpisy, mezinárodními smlouvami nebo předpisy Evropské unie
- možné klamání spotřebitele
- bezpečnost produktů uváděných na trh
- dodržování práv osob, které mají zaevidovanou ochranu zapsaného označení původu nebo zeměpisného označení tabáku nebo tabákových výrobků

U kontrolovaných osob probíhá kontrolní činnost se zaměřením na:

- prováděním pravidelných kontrol či prováděním kontrol z důvodu podezření z porušení právních předpisů
- dodržování povinností při značení tabákových výrobků podle zákona upravujícího spotřební daně
- dodržování povinností stanovených pro sledovatelnost produktů
- splnění požadavků stanovených zvláštními právními předpisy, mezinárodními smlouvami nebo předpisy Evropské unie na informace uvedené na obalech či etiketách určených pro tabák a tabákové výrobky

Odběr a rozbor vzorků pro vypracování druhého odborného stanoviska provádí v případě, kdy je nutno provést rozbor vzorků v laboratořích splňujících podmínky pro provoz laboratoří v souladu s článkem 37 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/625 o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování potravinového a krmivového práva a pravidel týkajících se dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin a přípravků na ochranu rostlin.

SZPI vydává na základě žádosti výrobce osvědčení o tom, že tabákový výrobek splňuje požadavky stanovené zvláštními právními předpisy či předpisy EU. Při vydání osvědčení se vychází z kontrolních zjištění a výsledků provedených rozborů.

Při zjištění nesplnění podmínek nebo při porušení povinností vyplývajících ze zvláštních právních předpisů postupuje SZPI v souladu s § 5 zákona o SZPI. Inspektor vydá, jako první úkon v řízení, opatření. Opatřením může být zakázána výroba, distribuce nebo uvádění na trh u tabákových výrobků, které nesplňují stanovené požadavky; může být zakázáno použití obalů, přístrojů či zařízení nesplňujících požadavky; lze zakázat užívání prostor pro výrobu tabákových výrobků, jejich distribuci nebo uvádění na trh, pokud nesplňují stanovené podmínky, příp. pokud kontrolovaná osoba neumožní inspektorovi vstup do těchto prostor.

V případě podezření, že tabákové výrobky uváděné na trh nejsou bezpečné (v souladu s článkem 14 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin) lze opatřením pozastavit uvádění výrobků na trh, příp. u nebezpečných tabákových výrobků nařídit stažení z distribuce a trhu, převzetí zpět od spotřebitelů a jejich následné zničení na náklady kontrolované osoby.

Jak již bylo několikrát uvedeno, SZPI je dohledovým orgánem státní správy, který má ve své pravomoci kontrolu dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů a zajištění nápravy pomocí opatření či uložení trestu formou sankcí (pokut, zajištění a likvidace zboží apod.).

Způsob provedení a samotná realizace kontroly musí být v souladu s platnými ustanoveními kontrolního řádu. Rozlišujeme dva základní typy kontrol: audit a komplexní (hloubkovou) kontrolu. Komplexní kontroly jsou předem plánovány a průběžně opakovány v souladu s platnou legislativou. Plán kontrol vytváří SZPI na základě hodnocení rizikovosti provozoven (Risk Assessment) – čím vyšší rizikovost provozovna vykazuje, v tím kratších intervalech kontroly probíhají. Rizikovost provozovny je hodnocena na základě čtyř kritérií – rizik. Jedná se o typ produktu; dosah provozovny na konečného spotřebitele; výsledky proběhlých kontrol a s nimi spojeného chování provozovatelů; systém kontrol certifikačních společností. Konkrétní zaměření kontroly je určeno po zhodnocení všech dostupných informací na základě dvou typů kritérií. Mezi obecná kritéria patří typ provozovny; typ produktů; dostupnost atp. Konkrétními kritérii jsou kontrolní zjištění z proběhlých kontrol;

zjištění při terénních šetřeních; podněty třetích osob (spotřebitelů, tisku, jiných orgánů státní správy); informace ze systému rychlého varování a další.

Kontrola je zahájena doručením oznámení o zahájení kontroly či předložením pověření inspektora ke kontrole kontrolované osobě. Inspektor provádějící kontrolu má právo požadovat prokázání totožnosti zúčastněných osob; doložení údajů, dokladů či dalších věcí nutných k posouzení předmětu kontroly. O jednotlivě provedených úkonech, zejména o úkonech učiněných přímo na místě, může inspektor pořídit dílčí protokol, zápis či záznam, jenž může sloužit jako podklad při řešení následných sporů či stížností. Kontrolní řád pořízení dílčích podkladů nevyžaduje. Posledním kontrolním úkonem zakončující kontrolu může být ukončení faktické kontroly v místě kontroly, doručení vyžádaných dokladů kontrolovanou osobou, doručení výsledků rozborů a analýz apod. Po provedení posledního úkonu kontroly počíná běžet zákonná lhůta 30 dnů (ve složitých případech 60 dnů) pro vyhotovení protokolu o kontrole. Kontrola je ukončena nabytím právního moci kontrolního protokolu, tedy uplynutím lhůty pro podání námítky, vzdáním se práva podat námitku; dnem doručení vyřízení námitek či předání námitek k vyřízení nadřízenému správnímu orgánu.

Předmět kontroly a zjištění během kontroly jsou následně posuzována dle platných právních předpisů. SZPI se při kontrolách tabáku a tabákových výrobků nezaměřuje pouze na porušení povinností vyplývajících ze zákona č. 110/1997 Sb.. Dalším, neméně podstatným právním předpisem, dle kterého jsou hodnoceny kontrolované osoby, produkty a výrobky, ale i výsledky provedených kontrol, je zákon č. 65/2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (dále jen „zákon č.65/2017 Sb.“). Zatímco zákon č.110/1197 Sb. je zaměřen spíše na kontrolu obecné a informační povinnosti, jako je označování produktů v souladu s právními předpisy či podání hlášení příslušným orgánům, zákon č. 65/2017 Sb. vyžaduje splnění podmínek a povinností k zajištění ochrany zdraví před škodlivými účinky návykových látek (tedy i tabáku a tabákových výrobků). Stejně mohou být uplatněna ustanovení zákona č. 146/2002 Sb. o SZPI (např. vydání opatření zákazu, nápravy apod.), zákona č. 255/2012 Sb. kontrolní řád (např. nesplnění povinnosti kontrolované osoby vůči kontrolované osobě), případně nařízení a směrnice Evropské rady a Evropské komise.

Pokud je v průběhu kontroly zjištěno porušení platných právních předpisů či nařízení EU, je s kontrolovanou osobou zahájeno správní řízení. Ve správním řízení může být, v souladu se zvláštním právním předpisem, kontrolované osobě uloženo opatření k nápravě či uložena pokuta. Při souběhu několika přestupků je při stanovení výše pokuty využívána

absorpční zásada – při výměře se stanoví nejvyšší z horních hranic sazeb všech zjištěných přestupků a výše pokuty se stanoví ve stanoveném rozmezí.

Příkaz o uložení pokuty je doručován přestupci dle ustanovení §19 a násl. správního řádu. Jestliže přestupce s uloženou pokutou nesouhlasí, ať už s výší či skutkovou podstatou přestupku, má právo (pokud není stanoveno jinak) podat v zákonné lhůtě opravný prostředek – odvolání - v souladu s § 81 správního řádu. Správní orgán posoudí, zda je podání způsobilé k projednání, a dále postupuje dle § 86 a násl. správního řádu. Správní orgán, jenž rozhodnutí vydal, může rozhodnutí změnit či zcela zrušit, ale pouze v případě, že podanému odvolání plně vyhoví. Pokud vydávající správní orgán neshledá důvody uvedené v odvolání za relevantní či dostatečné ke změně či zrušení rozhodnutí, předá odvolání přestupce odvolacímu správnímu orgánu k posouzení. Odvolací správní orgán následně posoudí postoupené odvolání. Pokud shledá v původně vydaném rozhodnutí pochybení napadené rozhodnutí zruší (částečně či v plném rozsahu) a řízení zastaví nebo jej zruší (částečně či v plné výši) a věc vrátí k novému projednání. Pokud shledá odvolací správní orgán důvody uvedené v odvolání jako nedostatečné či neoprávněné, odvolání zamítne a potvrdí původní rozhodnutí.

Přestupci je v příkazu stanovena lhůta pro plnění – úhradu – uložené pokuty. Lhůta je stanovena na 30dní. Pokuty jsou vybírány orgánem, který je uložil (§ 17i odst.7 z. č. 110/1997 Sb.). Pokud není peněžitá sankce uhrazena v zákonné lhůtě, je příkaz postoupen k vymáhání příslušnému celnímu úřadu (§106 správní řád). Celní úřad následně postupuje v souladu s ustanoveními § 175 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Neuhrazený nedoplatek může být vymáhán daňovou exekucí. Jedná se o následující způsoby provedení exekuce: daňovou exekuci příkázáním pohledávky z účtu (§ 190), daňovou exekuci příkázáním jiné peněžité pohledávky (§ 191) či daňovou exekuci movitých a nemovitých věcí (§ 194 a násl.). V případě fyzické osoby a fyzické osoby podnikatele, lze provést i daňovou exekuci srážkami ze mzdy (§ 187 a násl. daňový řád).

Lhůta pro vybrání a vymáhání pokut je § 160 daňového řádu stanovena 6 let, přičemž pokud správce daně učiní jeden ze zákonem stanovených úkonů (pravomocné stanovení daně; zahájení exekučního řízení; zřízení zástavního práva či vydání rozhodnutí o posečkání), běží zákonná lhůta znovu ode dne, kdy byl úkon učiněn. Zákon stanovuje situace, kdy lhůta pro placení daně neběží – po dobu vymáhání soudem; přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení či dražby; uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou během insolvenčního řízení; posečkání úhrady; odklad exekuce; daňová exekuce

srážkami ze mzdy či mezinárodní pomoc při vymáhání. Lhůta pro placení daně je maximálně 20let (v případě zřízení zástavního práva a splnění dalších podmínek 30let). Po uplynutí výše uvedené lhůty zaniká právo nedoplatek vybrat i vymáhat.

4.2 Přestupky dle zákona č. 110/1997 Sb.

Peněžité sankce – příkaz o uložení pokuty - je vydán na základě podklad z kontrolního protokolu, kdy je zjištěna pochybení nebo porušení povinností vyplývajících ze zákona. Aby mohl být příkaz vydán, musí zjištěný stav naplňovat skutkovou podstatu přestupku stanovenou zvláštním zákonem. V případě zákona č. 110/1997 Sb. se jedná o přestupky stanovené dle § 17 – § 17e. V souvislosti s tabákem a tabákovými výrobky se jedná konkrétně o § 17c - § 17d. Příslušnost k projednání přestupků je pak rozdělena mezi SZPI a krajské hygienické stanice.

4.2.1 Přestupky dle §17c odst. 1

Aby došlo k naplnění skutkové podstaty přestupku dle § 17c odst. 1 musí dojít k porušení jedné ze čtyř stanovených povinností.

Dle §17c odst. 1 písm.a) a b) se jedná o rozpor s ustanoveními §12. Konkrétně porušení povinností používat při výrobě pouze surový nebo technologicky upravený tabák bez přidání zakázaných látek (odst.1) a porušení zákazu užití látek zvyšujících návykovost, toxicitu či karcinogenost při výrobě (odst.5). Horní sazba pokuty může být stanovena až do výše 10 000 000 Kč.

Dle §17c odst. 1 písm.c) a d) se jedná o rozpor s ustanoveními §13f odst. 4 písm.a) a písm.b). Pro výrobce tabákových výrobků je zde stanovena povinnost poskytnout dovozcům, distributorům a prodejcům zařízení nezbytné pro evidenci tabákových výrobků a manipulaci s nimi. Ustanovení stanovuje i povinnost výrobce zajistit externího odborníka pro monitoring činnosti. Horní sazba pokuty může být stanovena až do výše 3 000 000 Kč. SZPI neuložila ve sledovaném období žádnou sankci.

4.2.2 Přestupky dle §17c odst. 2

Přestupky uvedené v § 17c odst.2 písm.a) až r) zahrnují celkem 18 možných pochybení na straně výrobců, dovozců, distributora nebo prodejce. Pod písm. a) až e) se jedná o rozpor s povinnostmi uvedenými v § 12 odst. 2-6 – prodej výrobků obsahující zakázanou látku (odst.2); prodej tabáku určenému k orálnímu užití (odst.3); prodej cigaret a

tabáku s charakteristickou příchutí (odst.4); prodej cigaret a tabáku obsahující aroma či nikotin v jakékoliv složce, zejména ve filtrech, papírech nebo kapslích (odst.6). Přestupky uvedené pod písm. f) až h) se týkají vzhledu tabákových výrobků a úrovně emisí – jedná se o požadavky dle § 12b – balení tabákových výrobků nesmí obsahovat zakázaný prvek nebo rys a musí splňovat požadavky na vzhled stanovené prováděcím předpisem. K bezpečnostním prvkům a identifikátorům se vztahují povinnosti dle § 12c – povinnost požádat o přidělení jedinečného identifikátoru (odst.1) a povinnost zajistit umístění identifikátoru či bezpečnostního prvku na jednotkové balení cigaret a tabáku (odst.2–4). Nezajištění bezpečnostních prvků je klasifikováno jak přestupek uvedený pod písm. i) a j). Označení tabákových výrobků a tabáku v souladu s právním předpisem je specifikováno v § 12d - § 12f. Pokud není způsob označování dodržen, lze nedostatek ve značení posoudit jako přestupek dle písm. k) až m). Jednou ze základních povinností, jenz jsou zákonem č. 110/1997 Sb. řešeny, je oznamovací a záznamová povinnost vůči orgánům státní správy. Pokud je kontrolou zjištěno, že kontrolovaný subjekt řádně nevede záznamy a neuchovává údaje v souladu s § 13f nebo nesplnil oznamovací povinnost dle § 12g, může být uložena pokuta dle písm. n) až r). Pro většinu přestupků klasifikovaných dle výše uvedených porušení je horní sazba 10 000 000Kč. Výjimku tvoří přestupky uvedené pod písmeny n), kde se jedná o hranici 1 000 000Kč a porušení dle o) a p) – 3 000 000Kč.

V následujícím textu bude zmíněno, že výše uvedené přestupky byly ve sledovaném období několikrát zjištěny.

4.2.3 Přestupky dle §17c odst. 3

Nedostatečná součinnost s orgány státní správy či neúplné vedení záznamů jsou předmětem přestupků dle § 17c odst.3. Oznamovací povinností je myšleno poskytnutí zákonem stanovených informací o výrobku, příp. poskytnutí vzorku SZPI (§13). Podmínky vedení záznamů o výrobcích jsou stanoveny v § 13f odst. 3. Pokud kontrolní orgán stanoví, že došlo ke spáchání přestupku v souladu s tímto ustanovením, lze uložit pokutu až do výše 1 000 000Kč, pouze v případě porušení povinnosti uzavřít smlouvu o uchovávání údajů s nezávislou osobou je pokuta navýšena až na 3 000 000Kč. Ve sledovaném období nebyla SZPI uložena pokuta za žádné z uvedených porušení.

4.2.4 Přestupky dle §17d odst. 2

Každý výrobce a dovozce cigaret a tabáku určeného k ručnímu balení cigaret má za povinnost sledovat obsah látek v nabízených produktech. Pokud výrobek obsahuje přísadu uvedenou v prioritním seznamu prováděcího předpisu má subjekt povinnost zajistit provedení komplexní studie přísady, zpracování konečné zprávy o výsledku studie, předání zprávy SZPI a Evropské komisi, příp. poskytnutí dodatečných informací o přísadě (§13a). Jestliže není jakákoliv z povinností dodržena, jedná se o přestupek dle § 17d odst.2 s maximální výší pokuty 1 000 000Kč. SZPI při svých kontrolách nezjistila žádné hrubé porušení, tudíž nebyla uložena žádná pokuta.

4.2.5 Přestupky dle §17d odst. 3

Výrobce, dovozce, distributor či prodejce tabákových či souvisejících výrobků má za povinnost respektovat požadavky stanovené právními předpisy platné pro potraviny (§12a). Jedná se o dodržování požadavků stanovených pro jakost, hygienické a technologické požadavky při výrobě, používání vhodných a bezpečných obalových materiálů, respektování zákazu prodeje produktů neznámého původu nebo produktů se zaměnitelným označením. Dále je nutností respektovat právo na poskytnutí identifikačních údajů o novém výrobku, který se chystá uvádět na trh (§ 13b). Opomenutí plnění povinností je klasifikováno jako přestupek dle § 17d odst. 3 s horní sazbou pokuty buď ve výši 3 000 000 Kč nebo až do výše 10 000 000Kč. O příslušnost k projednání přestupku se dělí SZPI spolu s Krajskou hygienickou stanicí, přičemž platí, že stejný přestupek nemůže být projednán dvakrát. SZPI sdělila, že bylo v rámci kontrol několikrát zjištěno nedodržení požadavků, což znamenalo uložení pokuty (viz dále).

4.2.6 Přestupky dle §17d odst. 4

Maloobchodní prodejce naplní svým jednáním skutkovou podstatu přestupku dle § 17d odst.4 v případě, že neprovede registraci stanovenou právním předpisem nutnou pro přeshraniční prodej na dálku u SZPI, Ministerstva zdravotnictví a příslušného orgánu členského státu EU (sazba pokuty je 1 000 000Kč), příp. zahájí přeshraniční prodej na dálku bez provedené registrace (sazba pokuty je 3 000 000Kč). I zde se příslušnost k projednání vztahuje jak SZPI, tak na Krajskou hygienickou stanicí.

4.2.7 Přestupky dle §17d odst. 5

Přestupky klasifikované dle zákona č. 110/1997 Sb. se netýkají pouze výrobců, dovozců či prodejců, ale rovněž i nezávislých třetích stran (dále jen „třetí strana“). Za třetí stranu je zákonem považován subjekt, který má s výrobcem atd. v souladu s § 13f odst. 3 uzavřenu smlouvu o uchování stanovených údajů. Pokud třetí strana neumožní orgánům státní správy nebo externímu odborníkovi přístup k zařízení pro uchování údajů či nepředloží prohlášení dle § 13g odst.5, může jí být uložena pokuta do výše 3 000 000Kč, neboť se dopustila přestupku dle § 17d odst.5.

Správním orgánem příslušným k projednání je SZPI, přičemž nebyla poskytnuta informace, že by ve sledovaném období byla v této souvislosti uložena pokuta.

4.2.8 Přestupky dle §17d odst. 6

Vzhledem k poměrně přísnému dohledu nad prodejem a distribucí tabáku a tabákových výrobků je nutno dodržovat všechna nutná označení. Každý výrobce má přidělen jedinečný identifikátor, kterým musí být označeno každé prodávané balení tabákového produktu. Pokud dojde k ohrožení integrity bezpečnostního prvku, má výrobce či poskytovatel bezpečnostního prvku povinnost tuto skutečnost nahlásit a posléze mu je ústředním inspektorátem SZPI nařízena změna či nahrazení bezpečnostního prvku. Pokud tak subjekt neučiní, může být zahájeno správní řízení a uložena pokuta až do výše 10 000 000Kč.

5 Výsledky a diskuse

Následující část práce se bude zabývat kontrolami SZPI provedenými u dovozců, prodejců nebo výrobců tabáku a tabákových výrobců (dále jen „kontrolované osoby“). SZPI eviduje provedené kontroly ve vlastním informačním systému. Ústředním podsystémem je systém nazvaný „Kontrolní, laboratorní a právní činnost“ (IS KOPR). Jedná se o odborný systém, který zahrnuje tři oddělené moduly: Kontrola, Laboratoř a Právo. Modul Kontrola slouží k zaevidování výsledků terénních kontrol. Data jsou vkládána inspektory pomocí číselných kódů. Z modulu tak lze získat informace o kontrolních zjištěních, uložených zákazech či opatřeních, o správních řízeních a jejich výsledcích apod. V samostatné části modulu jsou evidovány podněty ke kontrole. Modul Laboratoř slouží k evidenci vzorků a veškerých úkonů spojených s jejich zpracováním a vyhodnocením. V modulu Právo jsou evidována probíhající i ukončená správní řízení.

5.1 Kontrolní činnost SZPI

Počty provedených kontrol i počty kontrolovaných subjektů jsou uváděny v souhrnném počtu. Informační systém totiž nedokáže rozlišit kategorii dovozce / prodejce, což je způsobeno i tím, že se tyto kategorie do značné míry překrývají. Stejně tak nelze ze systému vyselektovat, zda se jedná o kontrolu provedenou v souvislosti s tabákem či tabákovými výrobky nebo kontrolu potravin. V rámci kontrol je navíc často zjištěn souběh porušení povinností, které lze klasifikovat dle různých právních předpisů. Rovněž nelze ze systému vyselektovat, zda byla kontrola plánovaná či namátková. Lze vymežit počet opakovaných kontrol či počet kontrol provedených na podnět spotřebitele, avšak vždy se jedná o veškeré provedené kontroly bez ohledu na dozorovanou oblast.

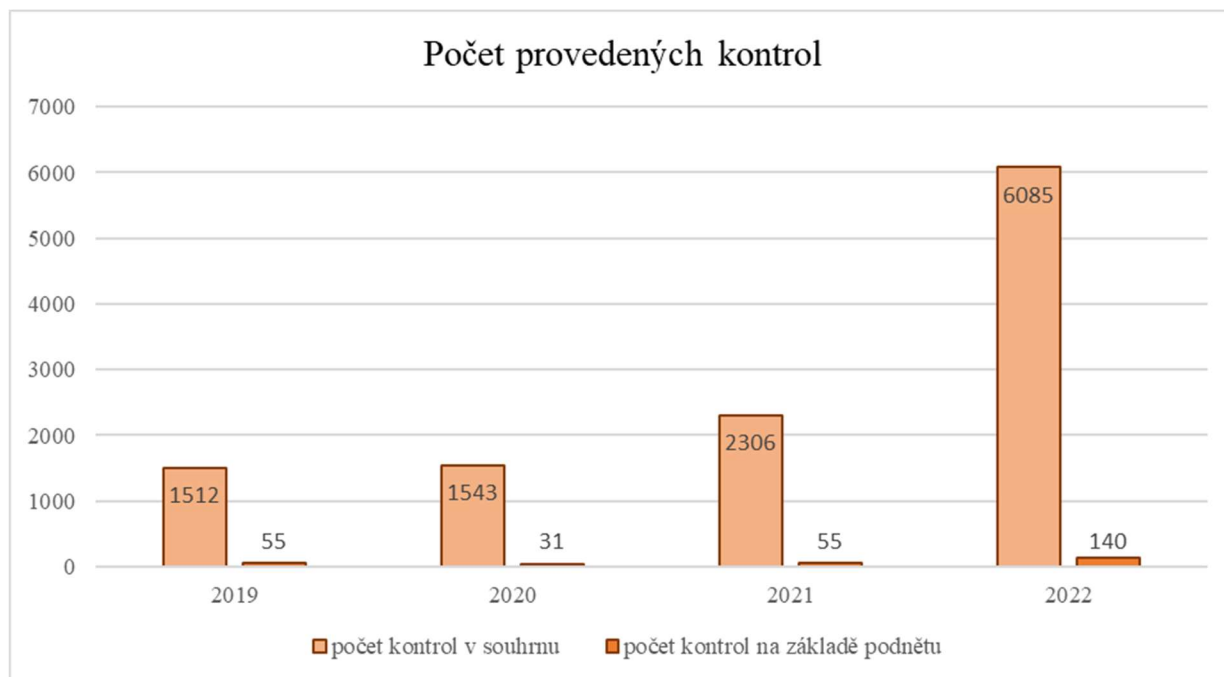
Tabulka č.2 – Souhrn provedených kontrol

Období	2019	2020	2021	2022
Počet provedených kontrol	1 512	1 543	2 306	6 085
Počet opakovaných kontrol	95	112	148	371
Počet kontrol na základě podnětu	55	31	55	140
Počet kontrolovaných subjektů	1 203	1 072	1 527	3 717

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že v letech 2019-2020 kdy byla v České republice zavedena striktní proticovidová opatření se počet kontrol pohyboval v počtu cca 1 500 kontrol ročně, v následujících letech už počet provedených kontrol stoupá. V roce 2022, kdy byla covidová opatření zcela zrušena, došlo ke čtyřnásobnému nárůstu počtu provedených kontrol oproti „covidovým“ rokům. V návaznosti na výše uvedené lze konstatovat, že se zvýšil i počet kontrolovaných subjektů a počet opakovaných kontrol, což pravděpodobně také souviselo se zavedenými opatřeními. Rovněž je v tabulce patrný vliv covid epidemie na počet podaných podnětů z řad spotřebitelů. V roce 2020, tedy v roce nejrazantnějších opatření, klesl počet podaných podnětů od spotřebitelů na téměř polovinu. V roce 2022 vystoupal počet podnětů na téměř pětinašobek oproti roku 2020.

Graf č.1 : Počet provedených kontrol

zdroj: vlastní zpracování

V roce 2019 provedla SZPI 1 512 kontrol, přičemž 95 z nich bylo opakovaných. V 19 případech zjištěno porušení právních předpisů a následně byly ve správním řízení uloženy 4 pokuty. V roce 2020 se počet provedených kontrol nepatrně navýšil na 1 543. Ačkoli byl počet zjištěných porušení právních předpisů nižší než v předchozím roce (17 zjištění), počet pokut uložených ve správním řízení stoupl na 9. Po ukončení proticovidových opatření v roce 2021 došlo k téměř 50% nárůstu počtu kontrol na 2 306. Podobný nárůst je patrný i u počtu zjištěných porušení právních předpisů (24) a počtu pokut

uložených ve správním řízení (12). V roce 2022 už je nárůst skokový - 6 085 provedených kontrol. Překvapivé je, že ač došlo k nárůstu počtu provedených kontrol v roce 2022, počet zjištěných porušení se vrátil na úroveň „covidového“ období - 18.

Vzhledem k nárůstu počtu provedených kontrol po upuštění od covidových opatření, je patrné, že opatření značně ovlivnila možnosti SZPI k provádění kontrol. Na druhé straně můžeme sledovat, že počet zjištěných porušení je v roce 2022 na srovnatelný s rokem 2023, ačkoli počet provedených kontrol stoupl na trojnásobek. Lze tedy odvodit, že kontroly prováděné během covid epidemie byly více cílené se zaměřením na více problematické oblasti či subjekty.

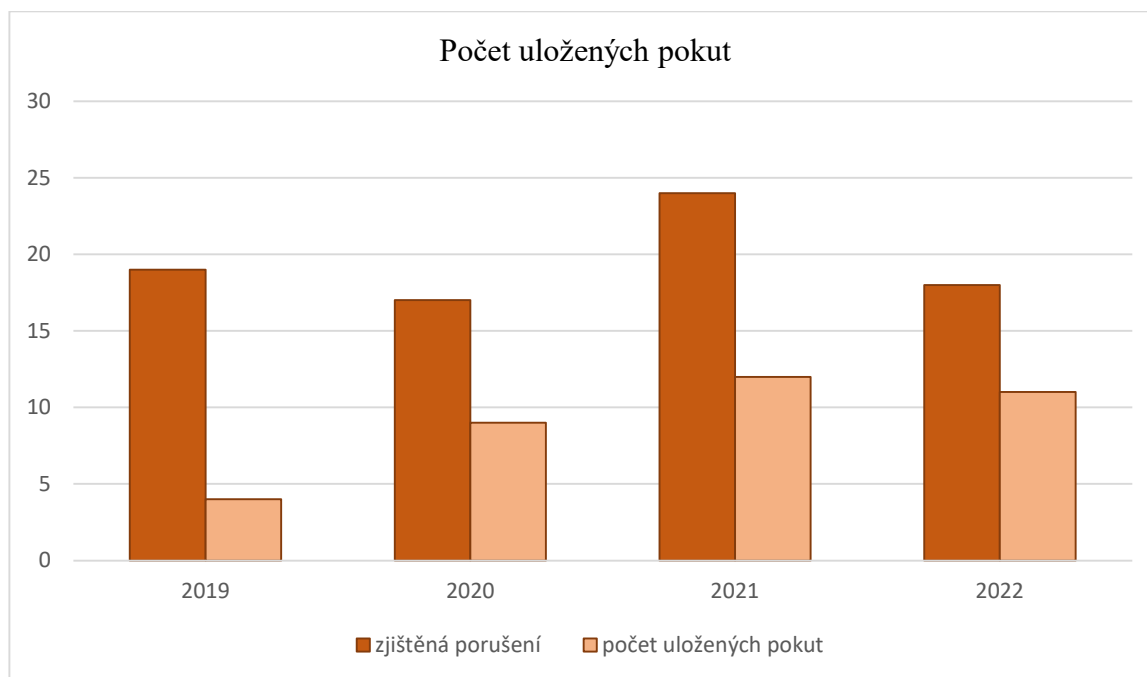
Při provádění inspekční činnosti se kontroloři nesoustředí pouze na jeden předmět kontroly. V kontrolním protokolu musí být zaznamenána veškerá zjištěná porušení, přičemž výše pokuty je následně stanovena dle přestupku s nejvyšší sazbou (zásada absorbce).

Tabulka č. 3: Výsledky provedených šetření

Období	2019	2020	2021	2022
Počet provedených kontrol	1 512	1 543	2 306	6 085
Počet zjištěných porušení právních předpisů	19	17	24	18
Počet uložených pokut ve správním řízení	4	9	12	11

zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2: Počet uložených pokut v porovnání s počtem zjištění

zdroj: vlastní zpracování

5.1.1 Peněžité sankce uložené v roce 2019

Dle údajů poskytnutých SZPI bylo v roce 2019, před propuknutím covid epidemie, provedeno celkem 1512 kontrol u 1 203 subjektů, přičemž opakovaně bylo provedeno 95 kontrol. V rámci kontrol bylo zjištěno 19 porušení zákonných povinností, což představuje 1,25 % z celkového množství kontrol. Pětina porušení byla vyřešena uložením pokuty.

Tabulka č.4: Pokuty uložené v roce 2019

2019		
Zákonné ustanovení	Skutková podstata	Výše pokuty (Kč)
z. č. 65/2017 Sb. § 4 odst.1	Zákaz prodeje a výroba potravinářských výrobků a hraček napodobujících tvar a vzhled tabákových výrobků	5 000 neuhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 4 odst.1	Zákaz prodeje a výroba potravinářských výrobků a hraček napodobujících tvar a vzhled tabákových výrobků	15 000 neuhrazeno
		20 000

<p>z. č. 110/1997 Sb. § 12d odst.1 písm. b) § 12d odst.1 písm. f) § 12d odst.1 písm. g) § 12d odst.1 písm. h)</p>	<p>Výrobce, dovozce, maloobchodní prodejce a distributor tabákových výrobků určených ke kouření jsou povinni zajistit, aby jednotkové balení a vnější balení tabákového výrobku určeného ke kouření bylo způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem označeno názvem druhu, skupiny nebo podskupiny tabákových výrobků stanoveným prováděcím právním předpisem, pod nímž je tabákový výrobek uváděn na trh; tabákový výrobek, který nelze označit druhem, skupinou nebo podskupinou vzhledem k použitým složkám nebo použité technologii, se označí názvem odvozeným od základní použité složky nebo technologie, obecným varováním, informačním sdělením a kombinovaným zdravotním varováním.</p>	<p>neuhrazeno</p>
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 3 odst.1</p>	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let.</p> <p>Zakazuje se prodávat tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku mimo prodejnu specializovanou na prodej tohoto zboží, prodejnu, která je potravinářským podnikem, prodejnu s převažujícím sortimentem denního a jiného periodického tisku, provozovnu stravovacích služeb, ubytovací zařízení, stánek s občerstvením, který má pevnou konstrukci a splňuje podmínky pro provozování potravinářského podniku za účelem provozování stravovacích služeb podle zákona o ochraně veřejného zdraví (dále jen "stánek s občerstvením"), stánek pevné konstrukce s převažujícím sortimentem denního a jiného periodického tisku, stánek specializující se na prodej tohoto zboží umístěný uvnitř stavby určené pro obchod a dopravní prostředek letecké dopravy.</p>	<p>150 000 neuhrazeno</p>

zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z výše uvedených údajů, pokuty byly v tomto období uloženy zejména podle zákona č. 65/2017 Sb. Výše uložených pokut se pohybovala v rozmezí 5 000 – 150 000Kč. Pokuty uložené v nižší výši byly vydány v souladu s ustanovením z. č. 65/2017 Sb. § 4 odst.1. Jedná se o přestupky, kdy kontrolovaná osoba nabízí k prodeji potravinářský

výrobek nebo hračku napodobující tvar tabákového výrobku nebo kuřácké pomůcky. Nejvyšší pokuta ve výši 150 000Kč byla uložena rovněž podle zákona č. 65/2017 Sb. a to za přestupky prodeje tabákových výrobků osobám mladším 18let mimo specializovanou prodejnu. Podle zákona č. 110/1997 Sb. byla uložena pouze jedna pokuta. Pokuta ve výši 20 000Kč byla uložena za přestupek dle § 17c odst. 2 písm.k), kdy subjekt neoznačil v souladu s § 12c odst.2 tabákový výrobek určený ke kouření. Vzhledem k tomu, že maximální výše pokuty za výše uvedený přestupek, může dosáhnout 10 000 000Kč, jednalo se o pokutu spíše výchovného charakteru. Ani jedna z uvedených pokut nebyla uhrazena přímo SZPI, došlo tedy k jejich předání k vymáhání na celní úřad.

5.1.2 Peněžité sankce uložené v roce 2020

V průběhu roku 2020, během covid epidemie, byly kontroly provedeny v obdobném počtu jako v předchozím roce – celkem 1 543 kontrol u 1 072 subjektů. Opakovaně bylo provedeno 112 kontrol. V rámci kontrol bylo zjištěno 17 porušení zákonných povinností, což představuje 1,10 % z celkového množství kontrol. Pokuty byly uloženy v polovině případů (přesně v 53 %).

Tabulka č.5: Pokuty uložené v roce 2020

2020		
Zákonné ustanovení	Skutková podstata	Výše pokuty (Kč)
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 6 odst.4 z.č. 110/1997 Sb. § 3 odst.1 písm.i) z.č. 255/2012 Sb. § 10 odst.2 z.č. 146/2002 Sb. § 5 odst.1 písm.c)	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let.</p> <p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit</p>	<p>15 000 uhrazeno</p>

	údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví.	
z. č. 65/2017 Sb. § 4 odst.1	Zakazuje se prodej a výroba potravinářských výrobků a hraček napodobujících tvar a vzhled tabákových výrobků nebo kuřáckých pomůcek.	10 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1	Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let.	30 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1	Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let	25 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1	Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let	25 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.4 § 6 odst.1	Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,	32 000 uhrazeno

	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p>	
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1</p>	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p>	<p>40 000 neuhrazeno</p>
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 6 odst.4</p>	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,</p>	<p>10 000 uhrazeno</p>
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 6 odst.2 § 6 odst.4</p>	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým</p>	<p>15 000 uhrazeno</p>

	<p>systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p> <p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen před prodejem těchto výrobků spotřebitele informovat o zákazu prodeje osobám mladším 18 let zjevně viditelným textem způsobem přiměřeným možnostem prostředku komunikace na dálku.</p> <p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,</p>	
--	---	--

zdroj: vlastní zpracování

Stejně jako v předchozím roce převládají přestupky vzniklé porušením ustanovení zákona č. 65/2017 Sb.. Uloženy byly pokuty v rozmezí 10 000- 40 000Kč a to převážně za prodej tabáku a tabákových výrobků osobám mladším 18let. Pouze u jedné z devíti uložených pokut došlo i k porušení ustanovení zákona č. 110/1997 Sb. – konkrétně se jedná o přestupek dle § 17 odst. 1 písm.h) – nesplnění oznamovací povinnosti dle § 3 odst. 1 písm.i). Tato pokuta ve výši 15 000 Kč byla uložena souhrnně za několik přestupků, kdy jako nejzávažnější porušení byla uvedena skutková podstata přestupku dle zákona č. 65/2017 Sb. – prodej tabáku osobám mladším 18let. Vzhledem k tomu, že horní hranice sazby pokuty je 800 000 Kč, jednalo se opět spíše o preventivní trest. Většina pokut byla v tomto období uhrazena přímo SZPI a k vymáhání byla předána pouze jedna pokuta.

5.1.3 Peněžité sankce uložené v roce 2021

V roce 2021, kdy epidemie covid stále více či méně ovlivňovala životy lidí, došlo ke skokovému nárůstu počtu provedených kontrol a to na 2 306 kontrol u 1 527 subjektů (opakovaně bylo provedeno 148 kontrol). Nárůst o téměř polovinu počtu provedených kontrol umožnilo uvolnění proticovidových opatření a zároveň nutnost provést nezbytné kontroly, které nemohli být provedeny při striktních opatřeních. V souvislosti s nárůstem počtu provedených kontrol byl zjištěn i vyšší počet porušení zákonných povinností - 24, což

ovšem stále představuje cca 1 % z celkového množství kontrol. Pokuty byly uloženy v polovině případů.

Tabulka č. 6: Pokuty uložené v roce 2021

2021		
Zákonné ustanovení	Skutková podstata	Výše pokuty (Kč)
<p>z.č. 110/1997 Sb. § 3 odst.1 písm.i) § 3 odst.1 písm.l) § 8 odst.2 písm.a) § 10 odst.1 písm.b) § 10 odst.2 z. č. 65/2017 Sb. § 5 odst.2 § 13 odst.1 z.č. 146/2002 Sb. § 3 odst.2 písm.c) z.č. 255/2012 Sb. § 10 odst.2</p>	<p>Prodejce je povinen na místech prodeje tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku umístit pro spotřebitele zjevně viditelný text zákazu prodeje tohoto zboží osobám mladším 18 let. Text zákazu prodeje musí být pořízen v českém jazyce černými tiskacími písmeny na bílém podkladě o velikosti písmen nejméně 2 cm.</p>	<p>25 000 neuhrazeno</p>
<p>z.č. 110/1997 Sb. § 3 odst.1 písm.q) § 3 odst.1 písm.r) § 10 odst.2 § 12a odst.1 písm. c) z.č. 146/2002 Sb. § 5 odst.1 písm.c</p>	<p>Výrobce, dovozce, maloobchodní prodejce a distributor tabákových výrobků nebo výrobků souvisejících s tabákovými výrobky je povinen dodržovat požadavky stanovené pro potraviny v § 3 odst. 1 písm. q) bodech 1, 3 a 5 a písm. r).</p>	<p>70 000 uhrazeno</p>
<p>z.č. 146/2002 Sb. § 5 odst.1 písm.c z. č. 65/2017 Sb.</p>	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez</p>	<p>10 000 uhrazeno</p>

<p>§ 6 odst.1 § 6 odst.4</p>	<p>obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p> <p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,</p>	
<p>z.č. 110/1997 Sb. § 3 odst.1 písm.i) z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.4 z.č. 146/2002 Sb. § 4b odst.1 z.č. 255/2012 Sb. § 10 odst.2</p>	<p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,</p>	<p>25 000 neuhrazeno</p>
<p>z.č. 110/1997 Sb. § 12b odst.1 § 13b odst.4 z.č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1</p>	<p>Tabákové výrobky a výrobky související s tabákovými výrobky nesmí být uvedeny na trh, pokud nebyla splněna oznamovací povinnost podle § 12g odst. 1, § 12h odst. 4, § 12h odst. 5, § 12h odst. 6 písm. c), § 12j odst. 3, § 12j odst. 4, § 13 odst. 1, § 13 odst. 2, § 13 odst. 4, § 13a odst. 2 nebo § 13a odst. 3.</p> <p>Označení jednotkových balení a vnějších balení tabákových výrobků, jakož i samotný tabákový výrobek, nesmí zahrnovat zakázaný prvek nebo rys, a to zejména písemný, obrazový, grafický nebo tvarový, který stanoví prováděcí právní předpis.</p> <p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky</p>	<p>60 000 uhrazeno</p>

	<p>jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p>	
<p>z.č. 110/1997 Sb. § 3d odst.3 z. č. 65/2017 Sb. § 5 odst.1 § 6 odst.1 § 6 odst.2</p>	<p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret nebo nikotinových sáčků bez obsahu tabáku je povinen zajistit, aby toto zboží nabízené k prodeji bylo umístěno na vyčleněném místě odděleně od ostatního nabízeného sortimentu zboží.</p> <p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p> <p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen před prodejem těchto výrobků spotřebitele informovat o zákazu prodeje osobám mladším 18 let zjevně viditelným textem způsobem přiměřeným možnostem prostředku komunikace na dálku.</p>	<p>640 000 uhrazeno</p>
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 6 odst.4</p>	<p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,</p> <p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto</p>	<p>10 000 uhrazeno</p>

	<p>výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p>	
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 6 odst.4 z.č. 110/1997 Sb. § 3 odst.1 písm.i)</p>	<p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví,</p> <p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p>	<p>10 000 neuhrazeno</p>
<p>z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 § 6 odst.4</p>	<p>Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let</p> <p>Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit</p>	<p>10 000 uhrazeno</p>

	údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví	
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 z.č. 146/2002 Sb. § 11 odst.1 písm.c) + Nařízení EU	Tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření, elektronické cigarety a nikotinové sáčky bez obsahu tabáku lze prodávat prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, pokud je vyloučen jejich prodej osobám mladším 18 let; za tím účelem musí být prodejce těchto výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku vybaven počítačovým systémem, který elektronicky jednoznačně ověří věk spotřebitele (dále jen "systém ověřování věku"). Prodejce je povinen v okamžiku prodeje ověřit, že kupující spotřebitel není mladší 18 let	500 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 6 odst.1 z.č. 146/2002 Sb. § 5 odst.1 písm.c)	Prodejce tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret a nikotinových sáčků bez obsahu tabáku prostřednictvím prostředku komunikace na dálku je povinen písemně oznámit údaje o systému ověřování věku a jeho fungování Ministerstvu zdravotnictví	30 000 neuhrazeno
z.č. 110/1997 Sb. § 3 odst.1 písm.q) § 3 odst.1 písm.r) § 12a odst.1 písm. c)	Výrobce, dovozce, maloobchodní prodejce a distributor tabákových výrobků nebo výrobků souvisejících s tabákovými výrobky je povinen dodržovat požadavky stanovené pro potraviny v § 3 odst. 1 písm. q) bodech 1, 3 a 5 a písm. r).	15 000 neuhrazeno

zdroj: vlastní zpracování

Oproti předchozím obdobím, v roce 2021 bylo uloženo více pokut ve vyšších hodnotách - pokuty byly uloženy v rozmezí 10 000 – 640 000Kč. S navýšením počtu uložených pokut se i rozšířila škála zjištěných porušení právních předpisů. V předchozích hodnocených letech převládají porušení povinností dle ustanovení zákona č. 65/2017 Sb. nebo zákona č. 110/1997 Sb. V roce 2021 přibyla závažnější porušení i dalších povinností vyplývajících z právních předpisů – zákona č. 146/2022 Sb. o SZPI, zákona č. 255/2012 Sb. kontrolní řád a v neposlední řadě také Nařízení Evropské Rady – nejčastěji Nařízení (ES) č.

852/2004 o hygieně potravin či Nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, která se ovšem ve většině případů nevztahovala k tabáku nebo tabákovým výrobcům. Zvýšil se i počet zjištění porušení povinností vyplývajících ze zákona č. 110/1997 Sb. – z 12 uložených pokut byla ustanovení zákona č.110/1997 Sb. porušena v 7 případech.

Celkem čtyři pokuty byly uloženy ve stejné výši 10 000 Kč, vzhledem k relativně nízké výši uložených pokut se jednalo opět o spíše preventivní tresty. Ve všech čtyřech případech se jednalo o porušení povinnosti oznámení údajů o systému ověřování věku Ministerstvu zdravotnictví a prodeje tabáku osobám mladším 18let, tedy porušení ustanovení zákona č. 65/2017 Sb. V jednom z případů bylo zároveň uloženo nařízení k odstranění nedostatků dle § 146/2002 Sb. § 5 odst. 1 písm.c). U další pokuty byla zjištěna i další porušení, a to porušení ustanovení zákona č. 110/1997 Sb. – konkrétně se jedná o přestupek dle § 17 odst. 1 písm.h) – nesplnění oznamovací povinnosti dle § 3 odst. 1 písm. i), a zároveň došlo k porušení ustanovení čl.14 odst.1 písm. a) Nařízení (EU) č. 1169/2011 - porušení povinnosti poskytnutí informací spotřebiteli při prodeji na dálku. U všech pokut je uvedena jako hlavní skutková podstata přestupku prodej tabáku osobám mladším 18let a nesplnění oznamovací povinnosti. Jak již bylo výše uvedeno, horní sazba pokut u těchto přestupků je zákonem stanovena na 800 000Kč, jedná se tedy o preventivní opatření. Tři z těchto pokut byly uhrazeny přímo ukladateli, jedna byla postoupena k vymáhání.

Druhou nejnižší sazbou uložené pokuty je částka 15 000 Kč. Jedná se o pokutu, která byla uložena zejména na základě zjištěných nesrovnalostí s ustanoveními zákona č. 110/1997 Sb. Přestupek byl SZPI klasifikován dle § 17d odst. 3 písm.a) – nedodržení požadavků stanovených v § 12 a odst. 1 písm. c) – těmito požadavky jsou dostatečně a správné označení výrobků uváděných na trh a schopnost předložit doklad o původu zboží kontrolnímu orgánu. Horní hranice možné pokuty je v případě tohoto přestupku 3 000 000 Kč. Jde tedy opět o preventivní trest v nižší sazbě. Pokuta nebyla uhrazena a byla předána k vymáhání.

Ve výši 25 000 Kč byly uloženy dvě pokuty. První z pokut uložených ve výši 25 000Kč, zahrnuje poměrně pestré spektrum porušení právních předpisů, z nichž se většina nevztahuje k tabáku. Kromě porušení ustanovení Nařízení (ES) 852/2004 čl. 4 odst. 2 – nedodržení hygienických požadavků dle tohoto nařízení a neposkytnutí součinnosti kontrolované osoby dle § 10 odst. 2 zákona č. 255/2012 Sb. kontrolní řád, došlo i porušení povinností dle zákona č. 110/1997 Sb. Konkrétně se jedná o porušení § 3 odst. 1 písm.i) –

neoznámení příslušnému orgánu zahájení, změnu či ukončení činnosti. Dále se jedná o porušení v souvislosti s kontrolou nabízených produktů – ustanovení § 3 odst. 1 písm. q) bod 3 – nevyřadí z uvedení na trh nedostatečně nebo nesprávně označený produkt; ustanovení § 3 odst. 1 písm. l – u produktů, jenž měly obal otevřený či poničený, přiměřeně zkrátit dobu použitelnosti, čitelně zaznamenat datum otevření produktu a produkt uchovávat tak, aby nedošlo ke zhoršení jakosti a bezpečnosti. S předchozím ustanovením souvisí i porušení dalších ustanovení - § 8 odst. 2 písm.a); § 10 odst. 1 písm. b) a odst. 2 – uvádění prošlých produktů na trh bez zřetelného označení data použitelnosti a nezajištění oddělení produktů od ostatních. V souvislosti s tabákem bylo zjištěno porušení ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 65/2017 Sb. – oznámení o zákazu prodeje tabáku osobám mladším 18let neodpovídajícím platným právním předpisům. Vzhledem k tomu, že výše uložené pokuty se pohybuje u spodní hranice všech výše uvedených přestupků, bude se jednat o preventivní trest.

Další pokuta ve výši 25 000 Kč byla uložena za několik různých porušení. Přestupky klasifikované dle § 17 odst. 1 písm.h) zákona č. 110/1997 Sb. – nesplnění oznamovací povinnosti § 3 odst. 1 písm.i); porušení ustanovení čl.14 odst.1 písm. a) Nařízení (EU) č. 1169/2011 – porušení povinnosti poskytnutí informací spotřebiteli při prodeji na dálku; porušení povinností z ustanovení §4b odst. 1 zákona č. 146/2002 Sb. – nesplnění povinností plynoucích z nařízení uloženého SZPI a § 10 odst. 2 zákona č. 255/2012 Sb. – neposkytnutí součinnosti kontrolované osoby, se týkaly jiného předmětu kontroly než tabák. Porušení ustanovení zákona č. 65/2017 Sb. - porušení povinnosti oznámení údajů o systému ověřování věku při dálkovém prodeji Ministerstvu zdravotnictví, se jako jediné týká tabákových výrobků. Výše pokuty je stále na nižší hranici možných sankcí, proto se jedná zřejmě spíše o preventivní potrestání, avšak ani jedna z pokut nebyla dobrovolně uhrazena.

Pokuta ve výši 30 000 Kč byla uložena za porušení povinnosti oznámení údajů o systému ověřování věku Ministerstvu zdravotnictví a prodeje tabáku osobám mladším 18let, tedy porušení ustanovení zákona č. 65/2017 Sb., což je stejné pochybení jako v případě pokut ve výši 10 000Kč. I zde bylo uloženo nařízení k odstranění nedostatků dle § 146/2002 Sb. § 5 odst. 1 písm.c). Ač je výše pokuty trojnásobná oproti dříve uvedeným pokutám, stále se pohybuje v nižších úrovních a stejně jako v předchozích případech nebyla ukladatelé uhrazena.

U pokuty uložené ve výši 60 000 Kč je opět uvedeno několik porušení, avšak na rozdíl od předchozích pokut se všechna týkala tabáku. Mimo porušení zákazu prodeje

osobám mladším 18let (§ 6 odst. 1 zákona č. 65/2017 Sb), se jedná o neplnění povinností dle zákona č. 110/1997 Sb. Porušení ustanovení § 13b odst. 4 - nesplnění informační povinnosti vyplývající z právního předpisu (např. podání informace o uvedení nového výrobku na trh, o změně ve výrobku, o prodeji bylinných výrobků určených ke kouření atd.), což je kvalifikováno jako přestupek dle § 17d odst. 3 písm.c). Dále bylo zjištěno pochybení v označení balení tabákových výrobků, kdy obal obsahoval písemný, obrazový nebo tvarový prvek nebo rys, jenž je právním předpisem zakázán. Došlo tím k porušení ustanovení § 12b odst. 1, což vedlo ke stanovení přestupku dle § 17c odst.2 písm.f). Vzhledem k tomu, že ve správním řízení mohla být uložena pokuta až do výše 10 000 000Kč, jedná se opět o pokutu v nižší hranici sazby, která byla uhrazena ve lhůtě splatnosti přímo ukladatelé.

Pokuta uložená ve výši 70 000 Kč, koresponduje skutkovou podstatou s výše komentovanou pokutou ve výši 15 000Kč. Jedná se o pokutu uloženou na základě nesrovnalostí s požadavky uvedenými v zákoně č. 110/1997 Sb. Jedná se o přestupek dle § 17d odst. 3 písm.a) – nedodržení požadavků stanovených v § 12 a odst. 1 písm. c) (dostatečné a správné označení výrobků uváděných na trh a schopnost předložit doklad o původu zboží kontrolnímu orgánu). Horní hranice možné pokuty je v případě tohoto přestupku 10 000 000 Kč. Ač jde o vyšší částku, jedná se stále o nižší hodnoty pokuty. V případě uložení pokuty pro fyzickou osobu by však i tato částka mohla být likvidační. Dále bylo zjištěno, že subjekt nedodržel povinnost řádně označit a odděleně uložit výrobky s prošlým datem spotřeby - § 10 odst.2. Pro nápravu bylo vydáno opatření dle §5 zákona č. 146/2002 Sb. o zákazu prodeje a nápravě zjištěných nedostatků. Pokuta byla dobrovolně uhrazena na účet ukladatele.

Následující pokuty byly uloženy v částkách řádů stotisíců korun a opět se jednalo o souběh několika různých pochybení. U pokuty uložené ve výši 500 000Kč se jedná převážně o porušení Nařízení EU v souvislosti s poskytováním klamavých či nepřesných informací o výrobku. Konkrétně se jedná o zavádějící informace o charakteru, vlastnostech, složení a léčivých vlastnostech výrobku (Nařízení (EU) č.1169/2011 o poskytování informací spotřebiteli čl. 7) a dále neposkytnutí informací spotřebitelům při prodeji na dálku (čl. 14). Dle Nařízení (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin došlo k pochybení, kdy nebyla uvedena výživová hodnota produktu, bylo uvedeno srovnání s jiným produktem, ač nepatřil do stejné kategorie produktu, a u produktu bylo uvedeno zdravotní tvrzení, které neodpovídalo obecným požadavkům dle tohoto nařízení. Dle výše popsaných pochybení se zřejmě jednalo o kontrolu u většího

prodejce či prodejce se specifickými produkty. Tabáku a tabákových výrobků se týkalo porušení zákazu prodeje tabáku osobám mladším 18let (§ 6 odst. 4 zákona č. 65/2017 Sb.). Pokuta ve výši půl milionu korun je již poměrně vysoká částka a pro menší firmu může mít i likvidační efekt. V tomto případě došlo k úplné úhradě ve lhůtě splatnosti na účet ukladatele.

Nejvyšší pokuta v souvislosti s tabákem byla v roce 2021 uložena ve výši 640 000 Kč. Jednalo se opět o souběh porušení několik právních předpisů a Nařízení EU. Při prodeji prostřednictvím komunikace na dálku nebyl zaveden systém k ověřování věku kupujícího, na stránkách nebyl řádně uveden text o zákazu prodeje osobám mladším 18let a tabákové výrobky nebyly umístěny na vyčleněném místě, čímž mohlo dojít k porušení zákazu prodeje tabáku a tabákových výrobků osobám mladším 18let (§ 5 odst. 1 a § 6 odst.1,2). Kontrolou netabákových výrobků bylo zjištěno, že jsou ve výrobcích zahrnuty potravinářské přídatné látky, jež nejsou uvedeny na seznamu v příloze nařízení, což představuje porušení čl.4 odst. 1 Nařízení (ES) č.1333/2008 o potravinářských přídatných látkách. S výše uvedeným přestupkem souvisí i porušení čl. 14 odst. 1 Nařízení (ES) č.178/2002/ES stanovení obecných zásad potravinového práva, kdy nesmí být na trh uvedena potravin, není-li bezpečná. Dle z. č. 110/1997 Sb. byl stanoven přestupek dle § 3d odst.3 porušení povinnosti informovat správní orgán o přijetí potraviny vymezené prováděcím předpisem. Vzhledem k tomu, že maximální výše pokuty mohla být v tomto případě uložena do výše 800 000 Kč, nejedná se o preventivní trest, ale trest na horní hranici. Pro subjekt ve špatné finanční kondici by mohla být pokuta likvidační. V tomto případě došlo k úplnému uhrazení pokuty přímo ukladateli.

5.1.4 Peněžité sankce uložené v roce 2022

V roce 2022 došlo k razantnímu nárůstu počtu provedených kontrol a to na 6 085 provedených šetření. Během kontrol bylo zjištěno celkem 18 porušení právních předpisů. Ve 12 případech bylo zahájeno správní řízení, přičemž v jednom případě bylo k nápravě uloženo opatření, v ostatních případech byla uložena pokuta. Ač zůstává počet uložených pokut téměř totožný jako v předchozím roce, procento pozitivních záchytů kleslo pod jedno procento na 0,29 %.

Tabulka č.7: Pokuty uložené v roce 2022

2022		
Zákonné ustanovení	Skutková podstata	Výše pokuty (Kč)
z. č. 110/1997 Sb. § 17 odst. 2 písm. c) § 17d odst. 3 písm. d)	Je-li tabákový výrobek nebo výrobek související s tabákovými výrobky nebo nikotinový sáček bez obsahu tabáku uváděn na trh na území České republiky, uvádějí se údaje podle § 12d až 12f, § 12h odst. 2 a 3, § 12g odst. 1 a 3, § 12j odst. 2 a § 12k odst. 2 a 3 v českém jazyce	5 000 neuhrazeno
z.č. 110/1997 Sb. § 17c odst. 2 písm. o)	Výrobce, dovozce, distributor a maloobchodní prodejce tabákových výrobků jsou povinni zaznamenávat převzetí všech jednotkových balení do svého držení, jakož i veškeré přesuny v rámci jejich držení a konečný výstup jednotkových balení z jejich držení. Tuto povinnost lze splnit označením a záznamem celého balení, například kartonu, krabice kartonů či palety, zůstane-li umožněno sledování a vyhledávání všech jednotkových balení	5 000 neuhrazeno
z.č. 110/1997 Sb. § 17d odst. 3 písm. c)	Tabákové výrobky a výrobky související s tabákovými výrobky nesmí být uvedeny na trh, pokud nebyla splněna oznamovací povinnost podle § 12g odst. 1, § 12h odst. 4, § 12h odst. 5, § 12h odst. 6 písm. c), § 12j odst. 3, § 12j odst. 4, § 13 odst. 1, § 13 odst. 2, § 13 odst. 4, § 13a odst. 2 nebo § 13a odst. 3	20 000 uhrazeno
z.č. 110/1997 Sb. § 17 odst. 2 písm. a) § 17 odst. 2 písm. b) § 17 odst. 2 písm. c) § 17 odst. 2 písm. f) § 17 odst. 2 písm. g) § 17 odst. 1 písm. k) § 17c odst. 2 písm. o) z. č. 146/2002 Sb. § 11 odst. 1 písm. a)	Výrobce, dovozce, distributor a maloobchodní prodejce tabákových výrobků jsou povinni zaznamenávat převzetí všech jednotkových balení do svého držení, jakož i veškeré přesuny v rámci jejich držení a konečný výstup jednotkových balení z jejich držení. Tuto povinnost lze splnit označením a záznamem celého balení, například kartonu, krabice kartonů či palety, zůstane-li umožněno sledování a vyhledávání všech jednotkových balení	1 020 000 uhrazeno

z. č. 146/2002 Sb. § 11 odst. 1 písm. a)	Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší povinnost podle § 4b odst. 1 splnit opatření.	40 000 uhrazeno
z.č. 65/2017 Sb. § 36 odst. 1 písm.a)	Prodejce se dopustí přestupku tím, že nesplní označovací povinnost podle § 5 odst. 2 nebo § 13 odst. 1	5 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 36 odst. 1 písm. g) z. č. 146/2002 Sb. § 11 odst. 1 písm. a) z.č. 110/1997 Sb § 17 odst. 2 písm. a) § 17 odst. 2 písm. b) § 17 odst. 2 písm. c) § 17 odst. 2 písm. f) § 17 odst. 1 písm. s) § 17 odst. 1 písm. x)	Prodejce se dopustí přestupku tím, že nesplní označovací povinnost podle § 5 odst. 2 nebo § 13 odst. 1	45 000 neuhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 36 odst. 1 písm. g) z. č. 146/2002 Sb. § 11 odst. 1 písm. b) z.č. 110/1997 Sb § 17 odst. 2 písm. c) § 17 odst. 2 písm. f) §17 odst. 2 písm. g) § 17b odst. 4	Prodejce se dopustí přestupku tím, že nesplní označovací povinnost podle § 5 odst. 2 nebo § 13 odst. 1	15 000 uhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 36 odst. 1 písm. e), z.č. 146/2002 Sb. § 11 odst. 1 písm. a)	Prodejce se dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 4 prodá, vyrobí nebo doveze potravinářský výrobek nebo hračku napodobující tvar a vzhled tabákového výrobku nebo kuřácké pomůcky	60 000 neuhrazeno
z. č. 65/2017 Sb. § 36 odst. 1 písm. i)	Prodejce se dopustí přestupku tím, že nesplní některou z povinností týkajících se prodeje tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret, nikotinových sáčků bez obsahu tabáku nebo alkoholických nápojů prostřednictvím	10 000 uhrazeno

	prostředku komunikace na dálku podle § 6 odst. 1 až 5 nebo 7, § 7 nebo 15	
z. č. 65/2017 Sb. § 36 odst. 1 písm. i)	Prodejce se dopustí přestupku tím, že nesplní některou z povinností týkajících se prodeje tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření, elektronických cigaret, nikotinových sáčků bez obsahu tabáku nebo alkoholických nápojů prostřednictvím prostředku komunikace na dálku podle § 6 odst. 1 až 5 nebo 7, § 7 nebo 15	20 000 uhrazeno

Zdroj: vlastní zdroj

Tři z dvanácti uložených pokut byly uloženy ve výši 5 000 Kč. Dvě pokuty byly uloženy z důvodu zjištění porušení povinností ze zákona č. 110/1997 Sb.

V prvním případě se jedná o přestupek dle § 17 odst. 2 písm. c) - nesplnění povinností dle přímo použitelného předpisu EU v souvislosti s požadavky a dle § 17d odst. 3 písm. d), kdy není splněna podmínka uvádět na tabáku, tabákovém výrobku či elektronické cigaretě, povinné údaje v českém jazyce v souladu s § 13e odst. 1. Požadované údaje jsou specifikovány v § 12d – 12f, § 12h odst.2, § 12j odst.2, § 12k odst.2 a 3. Obecně se jedná o následující: identifikace výrobce či dovozce; název výrobku uvedený v souladu s právním předpisem; údaje o množství či počtu kusů v balení; údaj o zemi původu či vzniku; obecné a kombinované zdravotní varování, informační sdělení.

V druhém případě se jedná o přestupek dle § 17c odst. 2 písm. o – porušení povinností výrobce, distributora nebo maloobchodního prodejce vést záznamy dle § 13f odst. 1, tedy záznamy o pohybu (převzetí, držení či přesun) všech jednotkových balení tabákových výrobků.

V obou případech je horní hranice výše uložené pokuty 3 000 000 Kč. Lze tedy předpokládat, že pokuty měli mít pouze preventivní charakter, i přesto tyto nízké pokuty nebyly ukladateli ve lhůtě splatnosti uhrazeny a byly tedy předány dále k vymáhání.

Třetí pokuta ve výši 5 000Kč byla přestupcem uhrazena přímo ukladateli. Během kontroly bylo zjištěno porušení povinnosti řádně označit zákazem místo prodeje tabákových výrobků (§5 odst.2) nebo alkoholických nápojů (§13 odst.1) osobám mladším 18let. Jedná se o přestupek dle § 36 odst. 1 písm.6 z.č. 65/2017 Sb. Vzhledem k tomu, že v případě výše uvedeného přestupku lze uložit pokutu do výše 10 000Kč, nejedná se zřejmě už o preventivní pokutu.

V průběhu dvou kontrol bylo zjištěno porušení některé z povinností prodejce tabákových výrobků prostřednictvím prostředku komunikace na dálku, což mělo za následek kvalifikování přestupku dle § 36 odst.1 písm.i) s maximální možnou pokutou ve výši 800 000Kč. Za povinnosti prodejce zákon považuje informování o zákazu prodeje osobám mladším 18let; elektronický systém ověření věku při koupi a podání informace o použitém systému Ministerstvu zdravotnictví v souladu s § 6 odst.4 a 5; uvedení jednoznačné identifikace prodejce. Obě pokuty byly uloženy v nižších částkách, než je maximální sazba, a to ve výši 10 000Kč a 20 000Kč, a obě byly přestupci uhrazeny ukladateli ve lhůtě splatnosti.

U pokuty uložené ve výši 15 000Kč došlo k souběhu několika přestupků. Byl zjištěn přestupek dle §36 odst. 1 písm.g) z.č. 65/2017 Sb. - porušení povinnosti řádně označit zákazem místo prodeje tabákových výrobků (§5 odst.2) nebo alkoholických nápojů (§13 odst.1) osobám mladším 18let. Vedle výše uvedenému přestupku bylo zjištěno i několik porušení dle z.č. 110/1997 Sb., které ovšem nebyly v souvislosti s tabákem. Nesplnění požadavku na potraviny dle platného předpisu EU, což je kvalifikováno jako přestupek dle § 17 odst. 2 písm. c). Byl zjištěn prodej výrobků po datu minimální trvanlivosti bez splnění požadavků § 10 odst. 2 na oddělené umístění a zřetelné označení, což je posuzováno jako přestupek dle §17 odst. 2 písm. g). Dále kontrola zjistila prodej nebaleného produktu, jenž nesplňoval požadavky § 8 – poskytnutí údajů o výrobcí a produktu atd. Toto porušení je identifikováno jako přestupek dle § 17b odst. 4. Dále bylo kontrolou nalezeno porušení zákazu uvádět na trh potraviny, jenž má označení „česká potravina“ nebo „vyrobena v České republice“, bez splnění náležitostí § 9b, tedy přestupek dle § 17 odst. 2 písm. f) s horní hranicí pokuty 50 000 000Kč. Vzhledem k tomu, že horní hranice možné pokuty se pohybuje v desítkách milionů a pokuta byla uložena pouze ve výši 15 000Kč, jedná se spíše o preventivní trest. Pokuta byla uhrazena ukladateli v plné výši.

Pouze dle z.č. 110/1997 Sb. byl posuzován přestupek, za nějž byla uložena pokuta ve výši 20 000Kč. Přestupek, jenž byl klasifikován dle § 17d odst. 3 písm.c), tkví v nesplnění informační povinnosti vyplývající z právního předpisu (§ 13b odst. 4). Pokuta byla uložena v nízké částce, tudíž se má jednat spíše o prevenci. Přestupci ji uhradil na účet ukladatele.

U zbývajících čtyř pokut došlo ke zjištění porušení povinností vyplývajících z různých právních předpisů, přičemž pro všechny pokuty je společné porušení ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) z.č. 146/2002 Sb. – porušení povinnosti splnit uložená opatření ve stanovené lhůtě. Konkrétně se může jednat o opatření zákazu výroby, prodeje nebo distribuci výrobků

nesplňujících podmínky stanovené platnými předpisy nebo použití obalů či přístrojů neodpovídajícím nárokům vyplývajících z právních předpisů. Přestupce, jemuž byla vyměřena pokuta ve výši 40 000Kč, se dopustil „pouze“ některého z výše uvedených porušení. Horní sazba pokuty je určena částkou 1 000 000Kč, proto se opět nejedná o pokutu likvidačního charakteru. I tato pokuta byla uhrazena přímo ukladateli bez vymáhání.

U pokuty uložené ve výši 60 000Kč byl, mimo výše uvedený přestupek, zjištěn i přestupek dle §36 odst.1 písm.e) z.č. 65/2017 Sb. – výroba, dovoz či prodej výrobku nebo hračky připomínající tabákový výrobek, což značí porušení § 4. I u této pokuty byla horní sazba stanovena podle předchozího přestupku. Jedná se už o vyšší částku (stále však v nízké hladině ve vztahu k maximální výši), která by mohla být pro menší subjekt likvidační. Dle informací SZPI nebyla pokuta uhrazena a byla předána dále k vymáhání.

Vedle porušení povinnosti splnit uložená opatření a porušení povinnosti řádně označit zákazem místo prodeje tabákových výrobků (§5 odst.2) nebo alkoholických nápojů (§13 odst.1) osobám mladším 18let (přestupek dle §36 odst. 1 písm.g) z.č. 65/2017 Sb.), bylo u pokuty uložené ve výši 45 000Kč popsáno několik porušení povinností ze z.č. 110/1997 Sb. Jednalo se o přestupky související s bezpečností potravin – dle § 17 odst. 2 písm. a) – nedodržení požadavku na bezpečnost potravin; dle § 17 odst. 2 písm. c) – nesplnění požadavku na potraviny v souladu s platnými předpisy a nařízeními EU; dle § 17 odst. 1 písm. x) – prodej potravin a výrobků na trh s prošlým datem minimální trvanlivosti (porušení povinností z § 10 odst. 4). Dále bylo zjištěno, že nabízené potraviny byly označeny klamavě či popsány klamavými informacemi (§ 17 odst. 2 písm. b) a písm.f)). Prodejce navíc nebyl schopen předložit doklad o původu zboží dle § 3 odst.1 písm.r, což je klasifikováno jako přestupek dle § 17 odst. 1 písm. s)..Ač je pokuta uložena v řádu nižších desítek tisíc, může být pro některé likvidační. Možná i to je důvod, proč nebyla pokuta uhrazena a musela být ukladatelem předána k vymáhání.

Nejvyšší pokutu, která byla ve sledovaném období uložena, stanovil ukladatel na 1 020 000Kč. Opět se jednalo o souběh několika přestupků, kdy kromě výše uvedeného nesplnění nápravy z uloženého opatření, byla ostatní kontrolní zjištění klasifikována jako porušení povinností vyplývajících ze z.č. 110/1997 Sb. Stejně jako u předchozí pokuty se jednalo o bezpečnost potravin - nedodržení nároků na bezpečnost potravin podle předpisu EU (§ 17 odst. 2 písm. a)); uložení prodávaných potravin v rozporu s §10 odst. 2 – potraviny s prošlým datem trvanlivosti musí být uloženy odděleně a zřetelně označeny (§ 17 odst. 2 písm. g)); nezkrácení data trvanlivosti nebo použitelnosti v rozporu s § 3 odst. 1 písm.l –

v případě rozbalené potraviny musí být zajištěny takové podmínky, aby nedošlo ke zhoršení jakosti potraviny (§ 17 odst. 1 písm. k)). I další pochybení bylo obdobně jako v předchozím případě klasifikováno jako klamání spotřebitele – obaly či etikety potravin uváděných na trh obsahují klamavé informace či způsob prodeje je klamavý vůči spotřebiteli (§ 17 odst. 2 písm. b) a § 17 odst. 2 písm. f)). Navíc bylo při uvedené kontrole zjištěno, že kontrolovaná osoba nevede záznamy dle § 13f odst. 1- o převzetí, přesunu a konečném stavu všech jednotkových balení, jenž má k dispozici (§ 17c odst. 2 písm. o)). Pokuta byla uložena oproti předchozím pokutám ve vyšší částce. Pro malý subjekt nebo subjekt ve špatné finanční situaci by byla bezpochyby likvidační. I přes vysokou částku, došlo k úhradě na účet ukladatele ve lhůtě splatnosti.

5.2 Analýza uložených peněžitých plnění

Jak vyplývá z výše uvedených informací poskytnutých SZPI, jsou v rámci kontrolních šetření často zjištěna pochybení dle různých právních předpisů a nařízení a dochází tak k souběhu několika přestupků.

Tabulka č. 8: Počet zjištěných porušení povinností v rámci kontroly při uložení pokuty

Období	2019	2020	2021	2022
Počet porušení povinností dle zákona 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích	1	1	7	6
Počet porušení povinností dle zákona č. 65/2017 Sb. , o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek	3	9	8	6
Počet porušení povinností dle zákona č. 146/2002 Sb. o Státní zemědělské a potravinářské inspekci	0	1	5	4
Počet porušení povinností dle zákona č. 255/2012 Sb. kontrolní řád	0	0	2	0
Nařízení EU	0	0	6	0

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že vedle zákona č. 110/1997 Sb., který byl pro filtraci poskytnutých informací stěžejní, je často zjištěno porušení z.č. 65/2017 Sb. Dále bylo několikrát zjištěno porušení povinností zákona č. 146/2002 Sb. a porušení Nařízení EU.

V souvislosti s kontrolou tabáku a tabákových výrobků se nejčastěji objevují porušení dle z.č. 65/2017 Sb.. V období 2019-2022 se jednalo o 26 porušení, nejčastěji porušení § 6 – neověřování věku při prodeji tabáku a s tím související prodej osobám mladším 18 let. U z.č. 110/1997 Sb. bylo zjištěno 8 porušení, a to zejména v souvislosti s nedostatečným či nesprávným označováním výrobků.

Tabulka č. 9: Počet zjištěných porušení v souvislosti s kontrolou tabáku

Období	2019	2020	2021	2022
Počet porušení povinností dle zákona 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích	1	0	3	4
Počet porušení povinností dle zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek	3	9	8	6

Zdroj: vlastní zpracování

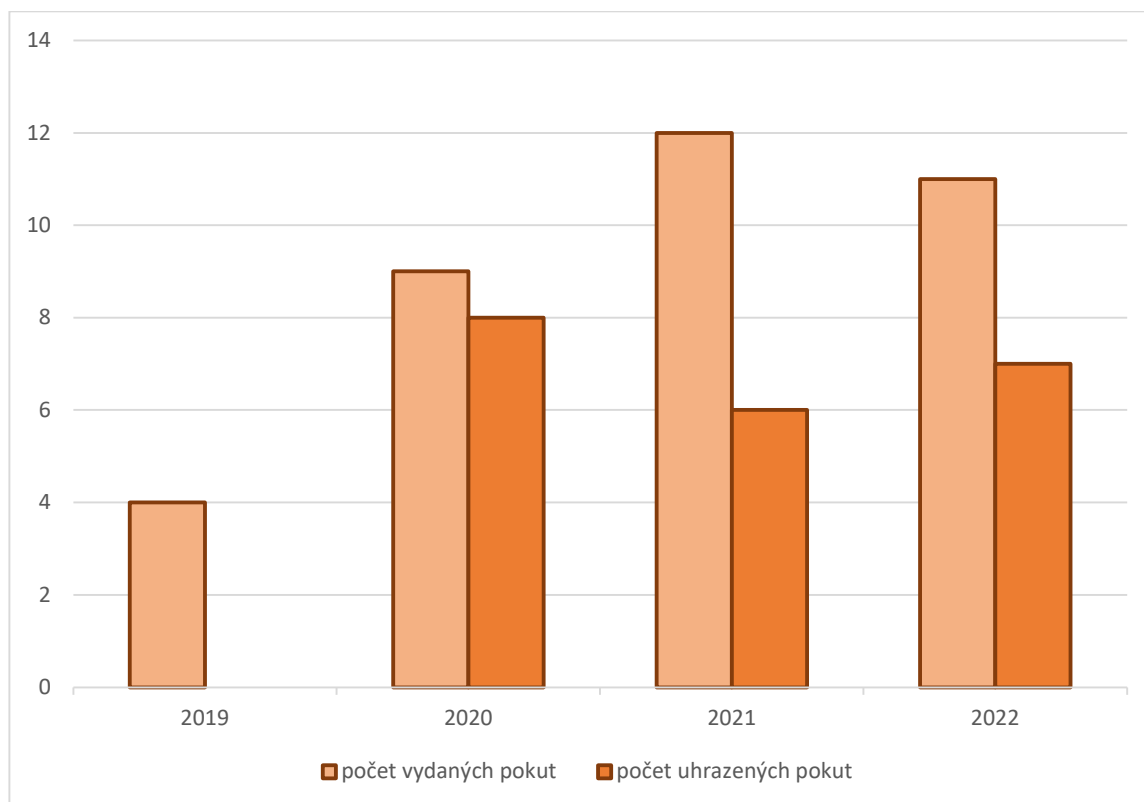
Pravomocný příkaz o uložení pokuty je splatný do 30 dnů od právní moci rozhodnutí. V této lhůtě má přestupce možnost uhradit celou pokutu na účet ukladatele, příp. požádat o úhradu pokuty ve splátkách. Pokud není pokuta uhrazena, postoupí jí ukladatel k vymáhání příslušnému celnímu úřadu. Dle sdělení SZPI bylo v období 2019-2022 vydáno 36 pokut v celkové částce 3 032 000Kč, z nichž bylo uhrazeno 21 pokut v částce 2 582 000Kč.

Tabulka č.10: Počet uhrazených pokut

Období	2019	2020	2021	2022
Počet vydaných pokut	4	9	12	11
Částka pokut	190 000	202 000	1 395 000	1 245 000
Počet uhrazených pokut	0	8	6	7
Částka uhrazených pokut	0	162 000	1 290 000	1 130 000

zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2: Porovnání počtu uhrazených pokut

Z grafu je patrné, že zatímco v roce 2019 nebyla ve lhůtě splatnosti uhrazena ani jedna pokuta, tak v roce 2020 byly uhrazeny téměř všechny uložené pokuty. V následujících dvou letech je pak uhrazena dobrovolně cca polovina z uložených pokut.

Tabulka č.11: Porovnání počtu a výše uhrazených a neuhrazených pokut

Období	2019	2020	2021	2022
Počet vydaných pokut	4	9	12	11
Počet uhrazených pokut	0	8	6	7
Částka uhrazených pokut	0	162 000	1 290 000	1 130 000
Počet neuhrazených pokut	4	1	6	4
Částka neuhrazených pokut	190 000	40 000	105 000	115 000

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených dat je patrné, že neuhrazenými zůstávají pokuty nižších hodnot. Ač je v roce 2021 uhrazena pouze polovina uložených pokut, v hodnotovém vyjádření je uhrazeno téměř 93 % pohledávek. Podobná situace je i roce 2022, kdy, ač je uhrazeno pouze 64 % uložených pokut, pohledávky jsou uhrazeny z 91%. V roce 2022 činila průměrná výše

neuhrazené pokuty 28 750 Kč, v roce 2021 je to pouze 17 500 Kč. Pokles počtu uhrazených pokut, resp. procento dobrovolného uhrazení, může být způsoben ekonomickou krizí způsobenou covidovou epidemií, kdy paradoxně i nižší částky mohou být pro malé a střední podnikatele problematické. Dalším problémem může být ovšem i nedostatečná znalost jazyka či zákonných povinností dlužníka, kdy dlužník nereaguje na zaslané písemnosti, nepřebírá zaslanou poštu nebo neotevívá písemnosti doručené prostřednictvím datové schránky.

6 Závěr

SZPI jakožto kontrolní orgán státní správy provádí ročně tisíce kontrol u výrobců, dovozců, distributorů či prodejců. Na konci roku 2019 a v průběhu roku 2020 nastala do té doby bezprecedentní situace covidové epidemie. V této době neprobíhala většina postupů a ni situací běžného života obvyklým způsobem. Přesto kontroly stále probíhaly a dozor nad bezpečností nabízených produktů neustával.

Tématem práce je zhodnocení efektivity zákona č. 110/1997 Sb. z hlediska peněžitých sankcí. Po shrnutí dostupných zdrojů a zpracování informací poskytnutých z informačního systému SZPI lze konstatovat následující. Zákon č. 110/1997 Sb., dle definice uvedené v § 1, zpracovává předpisy EU a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU povinnost provozovatel potravinářského podniku, dovozce, výrobce, maloobchodního prodejce a distributora tabáku a tabákových výrobků a upravuje státní dozor nad dodržováním povinností vyplývajících z tohoto zákona.

Jedná se o souhrnný právní předpis, kde je společně řešena problematika potravin na straně jedné a tabáku a tabákových výrobků na straně druhé, ačkoli tabák za potravinu nelze příliš považovat. V zákoně jsou definována práva a povinnosti společné pro výrobce, prodejce či distributory potravin i tabáku a tabákových výrobků. Dále je vymezena i část týkající se pouze povinností v souvislosti s tabákem. Stejně tak i přestupky jsou definovány ve společném i odděleném znění pro potraviny i tabák.

Část, která je v zákoně vyhrazena problematice tabáku a tabákových výrobků, je zpracována dostatečně. Zahrnuje problematiku správného a dostatečného označování produktů, poskytování základních informací spotřebitelům, správně vedení záznamů a evidencí produktů, poskytování součinnosti orgánům státní správy. Přestupky vyplývající z porušení zákonných povinností jsou vymezeny celkem podrobně. Výše pokut, jenž je možno uložit, rovněž odpovídá možnému negativnímu vlivu tabáku na zdraví lidí.

Jako nepříliš praktické lze považovat propojení zákona o potravinách se zákonem o tabáku a tabákových výrobcích. Vzhledem k tomu, že tabák řadíme do návykových látek s negativním vlivem na zdraví lidí, bylo by vhodné vyčlenit část týkající se tabákových výrobků do vlastního právního předpisu. V ideálním případě by mohlo dojít k vytvoření nového právního předpisu, který by slučoval dvě současné právní normy. V první řadě by se jednalo o zákon č. 110/1997 Sb., ze kterého by mohly být přežaty povinnosti ohledně značení, informování a součinnosti se státními orgány v souvislosti s tabákem. Neméně podstatným

právním předpisem problematiky tabáku je zákon č. 65/2017 Sb., který řeší negativní vliv tabáku (a dalších návykových látek) na zdraví člověka. Sloučením těchto dvou předpisů by mohl vzniknout zákon, který by řešil kompletně problematiku návykových látek. Zároveň by sloučením mělo dojít k přehodnocení výše ukládaných pokut. Dle zákona č.65/2017 Sb. jsou pokuty rozděleny podle toho, zda jsou uloženy právnické či fyzické osobě a s tím souvisí i výše uložené pokuty. Pro fyzické osoby jsou pokuty řádově nižší, ač je ve většině případů skutková podstata přestupku stejná – např. prodej tabáku či alkoholu osobám mladším 18let. Zákon č.110/1997 Sb. toto nerozlišuje, což je správné, neboť společenské nebezpečí je obdobné, ať je prodejcem kdokoli.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura

BOHADLO, D. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. xxi, 674 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-052-6.

FIALA, Z. *Správní řád: praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. XVIII, 865 stran. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-797-6.

JELÍNKOVÁ, J.. *Kontrolní řád: Správní řád (vybraná ustanovení)*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-456-0.

JEMELKA, L. *Zákon o kontrole: komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. XXIV, 341 stran. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-840-5.

STRAKOŠ, J. a KROUPOVÁ, P.. *Základy správního trestání*. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2017.104 s. ISBN 978-80-86976-39-6.

Online zdroje

KUBÁNEK, Vladimír. Podmínky růstu. In: *Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa)* [online]. 2.vydání. Brno: Tribun EU, 2011, str.22 [cit. 2023-11-08]. ISBN 978-80-263-0157-8.

KUBÁNEK, Vladimír. Tabák a tabákové výrobky (historie, pěstování, zpracování, legislativa) [online]. 2.vydání. Brno: Tribun EU, 2011 [cit. 2023-11-08]. ISBN 978-80-263-0157-8.

Nouzový stav v Česku. In: *Wikipedia: otevřená encyklopedie* [online]. 2023 [cit. 2023-09-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nouzov%C3%BD_stav_v_%C4%8Cesku

Tabákové výrobky povinnosti hospodářských subjektů – příručka www.szpi.gov.cz

www.anamneza.cz

www.szpi.gov.cz

Zákon o potravinách s komentářem. In: *Potravinyinfo.cz* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2021 [cit. 2023-08-26]. Dostupné z: https://www.potravinyinfo.cz/33/zakon-o-potravinach-s-komentarem-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EstVtRjpnQxZY3mRgmF0k-E/?uri_view_type=44

Právní předpisy

Zákon č.255/2012 Sb. o kontrole (kontrolní řád)

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Zákon č. 500/2004 Sb. správní řád

Zákon č. 17/2012 Sb. o Celní správě České republiky

Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků

Nařízení vlády č.8/1953 Sb. – Vládní nařízení o Státní jakostní inspekci

Vyhláška ministerstva výkupu č. 180/1953 Ú.I., kterou se vydávají podrobnější předpisy o státní jakostní inspekci

Nařízení vlády č.76/1958 Sb. – Vládní nařízení o Státní inspekce jakosti potravinářských a zemědělských výrobků

Zákon č. 122/1962 Sb. zákon o Státní zemědělské, potravinářské a obchodní inspekci

8 Seznam tabulek a grafů

8.1 Seznam tabulek

Tabulka č.1 : Využití tabáku v průmyslu.....	43
Tabulka č.2 – Souhrn provedených kontrol	61
Tabulka č. 3: Výsledky provedených šetření	63
Tabulka č.4: Pokuty uložené v roce 2019	64
Tabulka č.5: Pokuty uložené v roce 2020	66
Tabulka č. 6: Pokuty uložené v roce 2021	70
Tabulka č.7 : Pokuty uložené v roce 2022	79
Tabulka č. 8: Počet zjištěných porušení povinností v rámci kontroly při uložení pokuty84	
Tabulka č. 9: Počet zjištěných porušení v souvislosti s kontrolou tabáku.....	85
Tabulka č.10: Počet uhrazených pokut	85
Tabulka č.11: Porovnání počtu a výše uhrazených a neuhraných pokut.....	86

8.2 Seznam grafů

Graf č.1 : Počet provedených kontrol	62
Graf č. 2: Počet uložených pokut v porovnání s počtem zjištění	64
Graf č. 2: Porovnání počtu uhrazených pokut.....	86